

Mindspot
Make it your Library
Refleksionsrapport fra udviklingsprojektet YOUng
© Copyright Mindspot, Hovedbiblioteket,
Borgerservice og Biblioteker, 2009

YOUng er støttet af Styrelsen for Bibliotek og Medier,
The Bill and Melinda Gates Foundation, Edvard Pedersens Biblioteksfond
og FO-Århus.

Rapporten er skrevet af Louise Overgaard på baggrund af input
fra Mindkeepere og Mindspottere. Kapitlet "Fokus på information"
er dog skrevet af Michael Høyer-Nielsen og Louise Overgaard
og "En refleksiv proces med forstyrrelser og selvevaluering"
af Michael René Kristiansson og Louise Overgaard.

Layout: ITK Kommunikation
Thomas Kallmoes Vestergaard
Tryk: Chronografisk

Kontakt Mindspot: info@mindspot.dk
Mere information om projekt YOUng: www.aakb.dk/young
Mere information om Mindspot: www.mindspot.dk

Indhold

5	Indledning
7	Bag bogen
8	De væsentligste erfaringer
10	Projekt YOUng var startskuddet
13	Mindspot er et univers
14	Et spørgsmål om ord
17	En samtale med de unge
20	Demokrati i praksis
22	At være Mindkeeper
25	Mindspot = Mindspottere
29	Biblioteket som producent
32	Hjælp til unge innovatører
34	At være ung i et hjørne
37	Unge som performere
40	Spotmobilen rykker ud
42	Et virtuelt møde med unge
45	Fokus på information
48	Make it your library
50	Vi kan ikke klare os selv
53	En refleksiv proces med forstyrrelser og selvevaluering
59	Publikationsliste
61	Litteraturliste

Indledning

Med projekt YOUnge ønskede vi at gøre biblioteket til en relevant og interessant medspiller i de unges liv. Vi arbejdede på at gøre biblioteket til et talerør for de unge og deres kultur, til en mulighedsskaber og igangsætter af dialog. Det var og er stadig vores opfattelse, at et ungdomsbibliotek ideelt set skal hjælpe med at skabe et helt menneske, som er fagligt dygtigt, har aktive fritidsinteresser, og som interesserer sig for sin omverden.

Undervejs i processen udviklede tilbuddet sig, og vores fokus ændrede sig fra, at vi koncentrerede os om at lave et relevant fysisk ungdomsbibliotek til, at vi centrerede om at skabe et meningsfyldt bibliotekstilbud for de unge både fysisk, virtuelt og socialt. Vi tænker således ikke længere på biblioteket som et fysisk sted, men som et tilbud og en idé, der kan være næsten allestedsnærværende. Vi fokuserer på de forskellige services, der er relevante for de unge, og vi forsøger at arbejde med elementer, der giver mening for de unge i deres begrebsverden, i deres fritidsliv og skoleliv. Vi ønsker, at biblioteket fokuserer mere på vidensproduktion og selvformidling end på at stille til rådighed.

Fra projektets start var brugerinddragelse et grundlæggende vilkår. Denne brugerinddragelse skabte vi ved kontinuerligt at føre en samtale med de unge om biblioteket. Vi førte samtaler på forskellige måder og niveauer: Nogle som aktiviteter, andre som iagttagelser, nogle som dialoger og atter andre som workshops. Nogle samtaler var dybdegående, andre var overfladiske, men fælles for dem var, at de gav væsentlige input til, hvordan et århusiansk ungdomsbibliotek skal være.

Brugerinddragelsen, samtalen og de unges behov for at være aktive og formidle sig selv anser vi for at være gældende både for biblioteker og for andre kulturinstitutioner, som ønsker at henvende sig til unge. Udfordringen er den

samme: Hvordan sikrer vi kontinuerligt et relevant tilbud for de unge? Svaret er simpelt: De unge skal inddrages i skabelsen af ungdomstilbuddet. Udfordringen er at finde ud af, hvordan de unge kan inddrages uden at skabe diskrepans mellem indhold og udformning og mellem tradition og fremtid.

Vi håber, at denne rapport kan give jer læsere input til, hvordan I kan bruge samtalen med de unge til at skabe et relevant kulturtilbud med og for unge.

Louise Overgaard
Århus, 12. februar 2009

Personerne bag projektet

Mange har været involveret i projekt YOUng.
Her fremhæves nøglepersoner:

Mindspottere: Mikkel Vithner Hansen, Karen Julie Fink, Christian Lade Broch-Lips, Saif Janus El-Sarraj, Søren Yde Jensen, Kasper Hemme og Steffen Findinge

Mindkeepere: Michael Høyer-Nielsen, Annie Christensen, Lisbeth Mærkedahl, Kirstine Jakobsen, Jesper Sørensen Ølsgaard, Jane Kunze, Anne Stæger og Jannik Mulvad

Projektledere: Louise Overgaard og Kirstine Jakobsen

Projektkonsulent: Sidsel Bech-Petersen

Projektejer: Charlotte Stoltenberg

Evaluator(reflektor): Michael René Kristiansson

Styregruppe: Karin Dyrborg Kjeldsen, Birgitte H. Simonsen, Bo Fristed, Knud Schulz, Charlotte Stoltenberg og Louise Overgaard

En stor tak

Til alle I unge, som deltog på alle tænkelige og utænkelige måder i YOUngs forskellige tiltag – uden jer intet Mindspot. Til det kæmpe netværk af ungdomsinteressenter, kulturinteressenter og leverandører, som berigede projektet. Til Borgerservice og Biblioteker, særligt Hovedbibliotekets ledelse og ansatte, som fandt sig i lidt af hvert.

De væsentligste erfaringer

Biblioteket bør være en aktiv og alsidig aktør gennem hele brugerens liv! Biblioteket bør understøtte vidensproduktion og skabe relationer mellem brugerne og mellem brugerne og biblioteket. Det er ikke tilstrækkeligt at stille materialer til rådighed.

Tag udfordringer op, prøv nyt, tænk stort og indgå i overraskende sammenhænge! Tænk ud over rammerne, og tænk biblioteket som en idé og ikke som et sted, for stedet giver begrænsninger, mens biblioteket som idé skaber muligheder.

Vi skal sætte brugeren i centrum! Biblioteket skal gå aktivt ind i at give de unge oplevelser, for ellers får biblioteket ikke interesserede unge brugere, som bruger biblioteket af lyst og ikke af pligt. Vi skal kunne rumme og motivere deres interesser og selvudfoldelse.

Involvér unge i det daglige arbejde og i udviklingsarbejdet! De er i øjenhøjde med andre unge og kan skabe en god kommunikation mellem institutionen og de unge. Derfor giver det et bedre resultat.

Forsøg ikke at være ung med de unge! De voksne, der indgår i tilbuddet, skal respektere og interessere sig for unge og sikre, at de unge får indtryk af dette.

Bibliotekaren skal være klar til at påtage sig nye roller! For at kunne samarbejde med unge om udviklingsarbejde og for at skabe et relevant bredspektret bibliotekstilbud, som har fokus på de unge og har de unges interesser i centrum, skal bibliotekaren kunne agere på mange forskellige måder og i mange forskellige fora.

Mix forskellige mennesker, personligheder og faggrupper! Det kan give et bredere perspektiv, større inspiration og udfordringer samt et bedre resultat i den sidste ende.

Vær opsøgende og tag springet ud, hvor de unge er! Hvorfor skal brugerne komme til os, når vi kan komme til dem? Vi skal rykke ud til dem, *når* de har behovet, og *hvor* de har behovet. Det kan f.eks. være ved at skabe et miljø i de netværk, hvor de unge i forvejen er.

Skab netværk! Et godt, stort og frugtbart netværk er utroligt givende: Det letter og kvalificerer arbejdet, fordi der opnås adgang til andre kompetencer. Husk, at det skaber både netværk og PR, hvis biblioteket er synligt uden for biblioteket.

Skab et miljø, som tiltaler de unge! Der skal både være blomster og ledninger, stemning og teknik, hyggeoaser og hightech udstyr. Når der udvikles og etableres rum for unge på eller uden for biblioteket, skal der være fokus på indretning og placering af rummet samt på, hvad tilbuddet skal indeholde. Hvis der skal være daglige aktiviteter, der rækker ud over hygge, så skal det nøje indtænkes i både placering og indretning af rummet.

Undervisning i informationssøgning skal ikke være kedeligt! De unge mener, at de selv er i stand til at finde den information, de skal bruge – og det mener mange af deres lærere også. Hvis biblioteket skal være en aktiv partner i skolearbejde og opgaveløsning, så skal biblioteket ud på skolen, og bibliotekarerne skal kunne matche de undervisningskompetencer, som de unge ellers møder i skole- og uddannelsessystemet.

Arrangér specifikke og utraditionelle arrangementer, som henvender sig til specifikke målgrupper! Ungdomskulturen appellerer bredere end til de 14- til 20-årige, og derfor er det mere fokus på interesserne end på alderen, der afgør succes for et tilbud. Husk, at arrangementer skal afholdes, når det passer brugerne, og ikke når biblioteket er åbent.

Tilbuddet skal være kendt og synligt for de unge! Brug så mange forskellige kanaler som muligt til at sprede budskabet.

Gør ikke noget halvt og vær tjekket! De fleste unge forventer ”tjekkethed”, de er utålmodige og mener, at tingene skal fungere. Det er derfor bedre at gøre ’lidt’ rigtig godt og gennemført end at ville det hele, og at det så bliver til ingenting.

Ting tager tid! Det tager tid at involvere de unge, at skabe tillid og kendskab til tilbuddet og at blive helt klar over, hvad processen skal gå ud på. Der skal være afsat personaletimer, tid til løbende justeringer og evaluering samt til at afprøve og gentage succeser. Intet ungdomstilbud uden ressourcer.

Skab en fast metode til, hvordan der sikres eftertanke og dermed tankemæssig progression i udviklingsarbejdet! Der skal være plads til at stoppe op og se tilbage for at kunne stille skarpt på det videre forløb.

Projekt YOUng var startskuddet

... ungdommen er kun en del af vores samfund, når den udgør et problem eller anses for at være et problem¹

En række unge, samarbejdspartnere og biblioteksmedarbejdere samarbejdede i 2006 om at idéudvikle og lave en projektbeskrivelse til projekt YOUng. Denne projektbeskrivelse og de opstillede succeskriterier udgjorde en ramme for projektløbet. De succeskriterier, der blev opstillet, var følgende:

- De unge får et centralt beliggende "lære-, være-, værksted" med kultur- og læringstilbud udviklet med udgangspunkt i deres behov
- Der arrangeres årligt 12 netværksbaserede tilbud til de unge
- Der er åbent fem dage ugentligt
- Brugerinddragelse bliver en væsentlig arbejdsmetode, og de unges medier anvendes i gennemførelsen af projektet
- Mindst 50 unge trænes i at ytre sig i det offentlige rum
- 10 unge optrænes til at vejlede i projektudførelse, informationssøgning og produktfremstilling
- Bibliotekstilbuddet udvides med fokus på unges egenproduktion og udfoldelsesevner
- Der samles et idékatalog med idéer til, hvordan unge, rum, bibliotek, læring, fritid og interaktion fører til fremtidens ungdomsbibliotek
- Der skrives en drejebog om brugerinddragelse af unge i folkebiblioteket
- Nye udtryk i rummet afprøves, og ungdommens krav til og behov i det nye Multimediehus i Århus afklares

Projektet tager form

Efter den første idéudviklingsfase havde projekt YOUng en lang startfase, og projektet stødte på mange barrierer, inden det for alvor begyndte at tage form. Oprindeligt var idéen, at der skulle laves et ungdomsbibliotek i Bruuns Galleri, et stort butikscenter i midten af Århus, men dette lod sig ikke gennemføre. Derefter blev der arbejdet på at lave et mobilt bibliotek, som skulle besøge byens pladser og torve samt skoler og ungdomsuddannelser.

Da det heller ikke lod sig gøre, blev det i foråret 2007 besluttet at skabe et tilbud bestående af et område på Hovedbiblioteket, et samarbejde med byens skoler og et mobilt tilbud, som kunne tage ud til byens festivaler og større begivenheder. Hermed begyndte Mindspot at blive en realitet.

Projektarbejdet

Undervejs i projektfasen flyttede projektet sig i forhold til den oprindelige projektbeskrivelse. Dette skyldtes dels de nævnte placeringsmæssige udfordringer, dels at brugerinddragelsen hele vejen gennem projektet skabte et flow af nye ønsker og nye erfaringer og sidst men ikke mindst, at vi arbejdede med en evalueringsmetode, hvor vi løbende justerede projektet.

Evalueringen blev grebet an som et aktionsforskningsprojekt mellem Danmarks Biblioteksskole og Hovedbiblioteket. Der var tale om et ligeværdigt samarbejde, som evaluator ikke modtog honorar for, og hvor hensigten var at forbedre både praksis og teori om evalueringspraksis². Projektevalueringen kom således til at bestå af en kombination af selvrefleksioner i projektgruppen, "forstyrrelser" fra projektets evaluator, lektor, Ph.d. Michael René Kristiansson, samt interne evalueringer foretaget af

Fakta

Projekt YOUng løb fra 1. januar 2007 til 1. april 2009. Projektidéen til YOUng blev udviklet ved netværksmøder med ungdomsklubber, ungdomsorganisationer, skoler, unge og kunstnere fra foråret 2006.

YOUng var den officielle projektitel, mens det udviklede tilbud blev kaldt Mindspot. Mindspot videreføres efter projektets afslutning.

Målet var at udskifte det traditionelle bibliotekstilbud med et tilbud, der tog højde for de 14-20-åriges biblioteksbehov.

Hovedbiblioteket var desuden koordinator for EU-projektet MEeting YOUth, som blev støttet af EU-Kommissionens YOUTH-Programme. Dette har givet YOUng nye perspektiver og internationalt input.

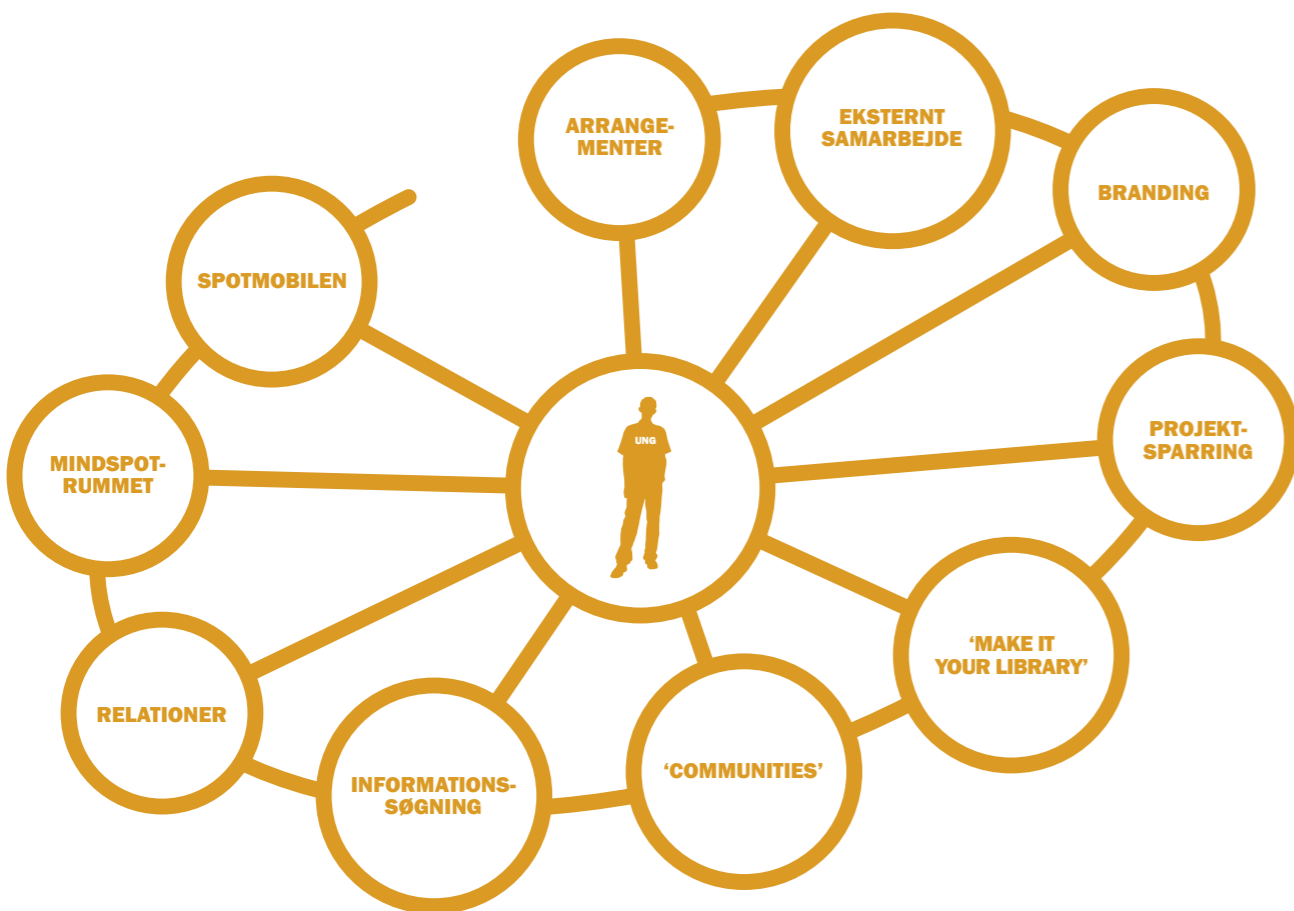
Hovedbibliotekets Porteføljesekretariat. Denne løbende og sammensatte evalueringsform blev benyttet for at skabe en dynamisk evaluering, hvor justeringer blev foretaget undervejs, hvor nye fikspunkter blev sat, og hvor målene kontinuerligt blev modificeret på en måde, så vores målbeskrivelser forblev aktuelle og relevante arbejdsdokumenter. Den bibliotekarisk uddannede projektgruppe (Mindkee-

perne) skrev hele vejen gennem projektet refleksionspapirer om det arbejde, som de var i gang med. Spørgsmålene blev stillet af projektlederen og evaluator. Mindkeeperne reflekterede over deres rolle og projektets progression. Disse løbende refleksioner blev kontinuerligt holdt op mod hinanden og bidrog til, at det igangværende arbejde løbende blev diskuteret, og på den baggrund blev der lagt en plan for den videre færd. Samtidig skulle projektet dog forholde sig til de oprindelige succeskriterier.

Det har ikke været uproblematisk at arbejde med både en dynamisk evalueringsproces og statiske succeskriterier. For betyder det, at projektet har fået et andet fokus undervejs, at vi ikke har opfyldt målet for vores projekt, eller betyder et ændret handlingsmønster, at vi er blevet klogere undervejs? Hvordan sammenholder vi statiske succeskriterier med en brugerinddragende arbejds metode? Vi kunne jo ikke sige til brugerne, at de kun måtte synes det, der passede til succeskriterierne. Og hvad har mest vægt – de oprindelige succeskriterier eller de efterfølgende erfaringer?

Til trods for disse dilemmaer har projektet opfyldt succeskriterierne. Kernen i vores projekt udviklede sig fra at være det fysiske rum til at være samtalen med de unge. Ungdomsbiblioteket YOUng udviklede sig til at blive universet Mindspot, og ønsket om at vise de unge biblioteket som sted ændrede sig til at blive ønsket om at vise de unge biblioteket som tilbud. Vi udviklede os fra at være et rumprojekt til at blive et kommunikationsprojekt.

¹ Hebdige, Dick (1988): *Hiding in the Light*, Routledge, London, p. 17. Egen oversættelse.
² Se mere i kapitlet: En refleksiv proces med forstyrrelser og selvevaluering.

Mindspot er et univers

Mindspot er et uendeligt univers af muligheder³

Mindspot er det tilbud, der er udviklet på baggrund af projekt YOUng, og som videreføres efter projekt YOUngs afslutning. Mindspot er en model for, hvordan vores tre hovedelementer: Rummet, skolesamarbejdet og det opsøgende arbejde er blevet sammentænkt og udbygget. Mindspot er resultatet af de fokusforskydninger, der fandt sted undervejs i projektet.

Projektet udviklede sig fra at være et forsøg på at skabe et fysisk ungdomsbibliotek for de 14-20-årige til at være et forsøg på at skabe et relevant ungdomsbibliotekstilbud. For at kunne skabe dette var kommunikationen med de unge essentiell, hvorfor den kontinuerlige samtale med de unge blev vores omdrejningspunkt. Desuden blev tilstedeværelse et væsentligt emne, for vi blev nødt til at møde de unge dér, hvor de var og ikke dér, hvor vi gerne ville have, at de skulle være.

Denne udvikling bevirkede, at vi nu tænker anderledes om det tilbud, som vi har skabt med Mindspot, og det er den tænkning, vi mener, er det essentielle i mødet mellem unge og biblioteket:

- Mindspot er ikke et sted. *Mindspot er et univers*, som møder de unge, hvor de færdes (i skolen, i byrummet, på nettet, på biblioteket). Det vil sige i de sammenhænge, hvor det er relevant for dem, altså under deres uddannelse, i forbindelse med deres interesser, eller når de er sammen med deres venner. Det er et univers, hvor den unge kan tage hele pakken eller bare elementer; hvor den unge kan vælge at sige, at det er biblioteket eller Mindspot eller ingen af delene. Det er ikke os, der er de vigtige – det er de unge og deres liv, der er i centrum

- Mindspot er ikke et bibliotek. *Mindspot er et bibliotekstilbud*, som fokuserer på, hvad der er interessant og relevant for målgruppen. Dette betyder ikke, at vi alene er et hurlumhejhus, som kun sætter sjuv på menuen, men det betyder, at vores tilbud kvalitativt er tilrettet målgruppen, så de kan se relevansen af det
- Mindspot stiller ikke alene til rådighed. *Mindspot skaber relationer mellem de unge og biblioteket, skaber møder mellem unge og sætter rammer for vidensproduktion* ved at understøtte selvformidling og kreative processer

Universet Mindspot er løbende blevet udbygget i løbet af projektperioden. I de følgende kapitler vil de enkelte elementer blive beskrevet og vurderet. Mange af elementerne videreføres fra den 1. april 2009, og det bliver interessant at se, om tænkningen kan fortsætte i en daglig driftssituation.

Illustrationen af Mindspot-universet viser de forskellige elementer, som Mindspot består af i skrivende stund. Alle elementerne er afhængige af input fra de unge, og nogle af elementerne kan fjernes, mens nye kan komme til alt efter, hvilke input vi får fra de unge. Samtlige elementer er forbundet på kryds og tværs; således kan arrangementerne ikke realiseres uden f.eks. eksternt samarbejde, relationer og branding. Tilsammen udgør alle disse elementer bibliotekstilbuddet og universet Mindspot.

³ Fra samtale med Mindspottereren Saif den 10. februar 2009.

Et spørgsmål om ord...

Vores navne gav os en ny identitet, for vi var afsted som Mindspottere og Mindkeepere og ikke som privatpersoner, men den gav os også en gruppeidentitet, for vi var sammen om det her⁴

En væsentlig faktor i projektet var vores navne. Først var navnene bare en naturlig del af processen – vores tilbud skulle have et navn og vores unge medarbejdere skulle have en særlig betegnelse, som ikke skulle være biblioteksambassadør. I og med at projektet undervejs fik mere fokus på at være et kommunikationsprojekt, blev navnene også vigtigere. De fik en identitetsskabende karakter for os. Vi var gruppen bag og omkring Mindspot, vi havde nogle særlige opgaver, og vi udviklede særlige tilbud. For folkene bag Mindspot blev det at være Mindspotter og Mindkeeper nye ”stillingsbetegnelser”, som indebar nye arbejdsopgaver og en række faglige overvejelser.

Mindspot

Mindspot er navnet på det udviklede tilbud. Navnet blev fundet gennem en navnekonkurrence, som blev afholdt sideløbende med, at det fysiske rum blev udviklet. Dette gav ud over et godt navn også god PR for vores rum, for det, at vi gjorde navngivningen til en mindre event, skabte omtale af projektet og bevidsthed om, at der var noget under opsejling.

Folkene bag projektet har hele tiden været glade for navnet, fordi det har givet os associationer til et sted, hvor der er plads til tanker – Mindspot er både et sted og en masse tanker – og så indikerer det, at vi sætter spot på en af bibliotekets målgrupper.

Mindspottere

Mindspottere er de unge, som blev ansat i Mindspot. Navnet blev valgt, fordi de unge er ansat til at spotte tendenser, til at spotte tanker og til at udvikle Mindspot.

Mindkeepere

Eftersom Mindspotterne tog navnet til sig, skulle Mindspots gruppe af biblioteksfagligt personale også have et navn. At sætte et andet navn på bibliotekarerne afstedkom en del drøftelser af, hvad formålet var, hvis der overhovedet var et. Efter lange overvejelser kom de til at hedde Mindkeepere, fordi deres væsentligste opgave var at opsamle de erfaringer og tanker, som kom frem i Mindspot og blandt Mindspotterne. Mindkeeperne skulle sørge for,

at biblioteksverdenen kunne lære noget af samtalen med de unge om biblioteket.

Projektlederen indgik ikke i gruppen af Mindkeepere. Der var flere såvel ledelsesmæssige som faglige grunde til dette, hvoraf den væsentligste var, at det ville skabe hierarkisk ubalance mellem gruppen af Mindspottere og gruppen af Mindkeepere, hvis lederen sad i den ene af grupperne.

Spotmobilen

I foråret 2008 fik Mindspot sit mobile bibliotekstilbud for unge. Den lille campingvogn fik navnet Spotmobilen og gav dermed konnotationer til såvel projektets navn som tegneserien Batman.

Erfaringer

- Den bevidste anvendelse af ord og navne for bedre at kunne opfange og udtrykke projektet præcist havde en identitetsskabende funktion. Det tydeliggjorde, hvem og hvad projektet og personerne bag projektet var
- Det skabte undertiden forvirring, at projektet opererede med to titler: YOUng og Mindspot. På den ene side nødvendiggjorde det en diskussion og forklaring af forholdet mellem de to titler. På den anden side ville en fastholdelse af titlen fra ansøgningsfasen risikere at låse os fast i en bestemt forståelse af projektet og dermed virke hæmmende på projektudviklingen
- Alt tyder på, at vores målgruppe lærte navnet Mindspot at kende, men det var Mindspot og ikke biblioteket, der blev markedsført. Hvis formålet havde været, at hele biblioteket skulle markedsføres til alle brugere, havde dette været et problem, men vores hensigt var at brande et bestemt bibliotekstilbud til en bestemt målgruppe, og det var virkningsfuldt og brugbart

Fakta

YOUng:
Den officielle projekttitle

Mindspot:
Navn på det udviklede tilbud

Mindspotter:
En ung projektdeltager og ambassadør

Mindkeeper:
En biblioteksfaglig projektdeltager

Mindspot-gruppen:
Alle medarbejdere i Mindspot

Spotmobilen:
Det mobile bibliotekstilbud

Anbefalinger

- Nye ”stillingsbetegnelser” kan bidrage til, at man ser sit job fra en anden vinkel og dermed åbner for en kreativ tilgang til arbejdet.
- Et navn, som ikke har biblioteks-konnotationer, kan hjælpe med at brande biblioteket på en anden måde, der kan løse op for brugernes ofte forudindtagede opfattelse.

⁴ Citat fra en stop-op-dag i projektet i efteråret 2008.

En samtale med de unge

En samtale er en proces, hvor personer, der ikke ved besked, gennem spørgen og svaren prøver at nå frem til et resultat, og hvor situationen altså hele tiden er, at den ene ikke er klogere end den anden og derfor ikke forsøger at få ret, men at blive belært⁵

Som nævnt i kapitlet *Projekt YOUng var startskuddet* skete der i løbet af projektet en udvikling af den måde, vi tænkte projektet. Vi gik fra at tænke det fysiske tilbud som kernen til at anse kommunikationen som essensen. Denne udvikling skyldtes hovedsageligt, at projektet qua de fysiske forhindringer blev delt i de tre elementer: Rummet på Hovedbiblioteket, skolesamarbejdet og Spotmobilen. Denne tredeling gav behov for at skabe en sammenhæng, så projektet fortsat ville være én samlet enhed. Med hjælp fra projektets evaluator blev det en AHA-oplevelse, at kommunikationen var essensen i projektet. Selvom vi hele tiden havde haft opfattelsen af, at der var sammenhæng mellem de forskellige elementer, så havde vi svært ved at forklare denne helt præcist. Sammenhængen i alt, hvad vi foretog os, blev *samtalen med de unge om biblioteket*.

Vi arbejdede ikke med en fast definition af, hvad en samtale indebærer, og vi benyttede os ikke alene af én samtale-form. Samtalen med de unge kom til at foregå forskellige steder og på forskellige niveauer – der var det tætte samarbejde med Mindspotterne og andre frivillige, med kreative unge som medvirkede til vores arrangementer, mødet med skoleelever, med brugere af biblioteket og unge på gaden, deltagere i læseklubben, i arrangementerne og i de forskellige brugerinddragelseselementer. De forskellige møder var alle en del af vores samtale med de unge om biblioteket.

Samtalen blev ikke kun forstået som en verbal samtale, men også som de unges handlinger eller mangel på handling.

Samtalen med de unge om biblioteket blev den måde, hvorpå projektet arbejdede med brugerreven innovation. Samtalen skulle nemlig give projektet kontinuerlige input om, hvordan et relevant bibliotekstilbud for de 14-20-årige skulle udformes. Det skulle give erfaring med at kommunikere med forskellige unge i forskellige sammenhænge, give viden om målgruppens behov og gerne idéer, som kunne afprøves og udvikles under projektperioden. I planlægningen af de tiltag, hvor samtalerne skulle finde sted – f.eks. ved arrangementerne og Spotmobilen – blev det diskuteret, hvor meget biblioteket skulle fylde, og hvor meget vi skulle forklare om biblioteket undervejs, men i praksis kom biblioteket som helhed ikke til at fylde meget. Dette skyldtes i vid udstrækning, at så snart ordet "bibliotek" blev nævnt, havde de unge et helt fast billede af, hvad det var, og dermed blev det meget svært at få en dialog om, hvad biblioteket også kunne være. I stedet for at bruge samtalerne ved Spotmobilen til at få de unge til at forholde sig til fremtidens bibliotek, brugte projektet samtalerne til at få en indsigt i brugernes behov. Denne indsigt kunne senere omsættes til nye initiativer i projektet.

I samtalerne var det meget vigtigt at give plads til de unge. Dette gjaldt både i samarbejdet med Mindspotterne, de frivillige, ved de forskellige workshops og i den mere overfladiske kontakt via arrangementer, skolesamarbejde og Spotmobilen. Hvis bibliotekets personale ikke gav rum for de unges idéer og input, ville biblioteket ikke kunne lære noget af de unge, og udviklingsperspektivet var netop at se ud over, hvad biblioteket plejede at gøre. Det var dog samtidig vigtigt, at bibliotekets personale som

fagpersoner og mennesker ikke følte, at de gik for meget på kompromis i mødet med de unge. Meningen var ikke, at Mindkeeperne skulle være unge med de unge, men at der var en respekt i mødet mellem de unge og Mindkeeperne. Denne respekt opstod f.eks., når der i relationen var en klarhed om, at begge parter havde noget at byde ind med. I andre sammenhænge, hvor det var en kort og mere overfladisk kontakt, blev det ofte til en kontakt mellem Mind-

spotterne og de andre unge, fordi der hurtigere og mere naturligt blev skabt en ligestilling i denne relation.

Det var desuden vigtigt, at de forskellige grupper af unge blev brugt rigtigt, idet udkommet af samtalen, mængden af input og omfanget af krav, som projektet stillede til de unge, skulle passe med graden af deres involvering. I projektet stødte vi på fire niveauer af samtaler med de unge:

1. Mindspotterne, som var en del af gruppen bag Mindspot. De skulle ligesom Mindkeeperne levere input og resultater til projektet
2. Unge, som var en del af vores bogprojekter⁶. Dem kunne vi bruge til de specifikke ting, som de havde meldt sig til, og vi kunne bede dem om tjenester
3. Unge, som kom med idéer til arrangementer, var bidragsydere ved arrangementerne eller deltog i workshops, bidrog udelukkende i forbindelse med de specifikke begivenheder
4. Almindelige brugere, som enten kom på biblioteket, modtog undervisning, brugte Spotmobilen eller lign. Dem kunne vi bede om at deltage i brugerundersøgelser, og ellers gik samtalen med dem ud på at være opmærksom på deres kommentarer, handlinger m.m.⁷

Erfaringer:

- I samtalerne med de unge var det vigtigt at være lydhør over for de unges synspunkter og samtidig at være tro mod sig selv
- Samtalen mellem Mindkeeperne og Mindspottere blev den dybeste samtale om biblioteket, men det var også en samtale, der fra starten krævede omhyggelig planlægning og forhandling af de enkeltes roller og adfærd
- Når vi var ude med Spotmobilen, fik vi mange input, som vi kunne bruge i arbejdet, og som gav indsigt i de unges liv og behov
- At gå i dialog med de unge krævede, at der i gruppen var en lydhørhed for, at nogle er mere fremadfarende end andre. Bl.a. derfor var det et kriterium i ansættelsen af Mindspottere, at de skulle indgå i den udadvendte kontakt

- Både Mindspottere og Mindkeeperne havde i arbejdet med de unge behov for at skabe tillid og opbygge troværdighed ved ikke at være for påtrængende

Anbefalinger:

- Skab en respektfuld relation til de unge
- Der skal være plads til alle – både til den unge og til fagpersonen. Både dagligdagen og projektarbejdet skal foregå på begges præmisser
- Vær lydhør over for de input, som de unge kommer med og tag deres holdninger seriøst. Det hjælper ingenting, at bibliotekspersonalet har en fasttømret holdning til, hvad biblioteket er, hvis de unge har brug for noget andet
- Vær meget bevidst om, hvad de enkelte brugergrupper kan bidrage med og dermed, hvad der kan forventes af dem
- Tag udgangspunkt i den virkelige verden og ikke i en forventning om, hvad biblioteket og brugerne burde være. Undlad at pådutte de unge nogle på forhånd fastlagte synspunkter og opfattelser

⁵ Sløk, Johannes (1995): Begrebsforvirring, Centrum, Danmark, p. 84.

⁶ I efteråret 2008 og foråret 2009 arbejdede Mindspot med to bogprojekter: En redaktion bestående af to Mindspottere og otte frivillige unge lavede portrætbogen Aftryk – Unge i Århus, og to Mindspottere lavede med hjælp fra Mindspots netværk bogen Projektguiden. Se mere i kapitlerne Biblioteket som producent og Hjælp til unge innovatører.

⁷ Brug brugerne i biblioteket – 12 idéer til konkrete tiltag på dit bibliotek (www.brugerne.dk) påpeger, at der er tre typer brugere: Almindelige brugere, som ofte ikke ved, hvad de vil have, aktive brugere, som kommer med feedback og lead users/first movers, som besidder innovative evner og er bevidste om, hvad de vil have. Mindspot har haft to niveauer af aktive brugere, fordi projektet både har opereret med unge, som var ansat med løn og unge, som var "ansat" uden løn.

Demokrati i praksis

*Demokrati er ikke at sidde og lære om demokrati.
Demokrati er at praktisere demokrati...⁸*

Der blev til projektet søgt midler under indsatsområdet "Biblioteket som demokratisk væksthus" ved Styrelsen for Bibliotek og Medier. Det, at vi var et demokratiprojekt, viste sig at give flere diskussioner i projektet end forudset. Diskussionerne skyldtes, at der i gruppen var henholdsvis en bred og en smal forståelse af, hvad demokrati er. Hvor den ene gruppering mente, at demokrati relaterer sig til politik, mente den anden gruppe, at demokrati også kan være at have en demokratisk arbejdsmetode. Da der aldrig opstod helt enighed om, hvorvidt den ene eller anden definition var den rigtige, er der også ved projektets afslutning delte meninger om, hvorvidt vi lykkedes med at være et demokratiprojekt. Førstnævnte gruppe finder, at projektets demokrati-del blev et appendix, hvor initiativer og arrangementer som f.eks. fremstillingen af Projektguiden, vores debatforum på Arto⁹ og deltagelse i forskellige kampagner gjorde projektet til et demokrati-projekt. Den anden gruppe vurderer derimod, at projektet i høj grad lykkedes som demokratiprojekt, fordi brugerinddragelsen og arbejdet med at fremme unges mulighed for at ytre sig og skabe var udtryk for demokrati i praksis.

For den del af gruppen, som arbejdede med en bred forståelse af begrebet demokrati, blev brugerinddragelsen og vores samtale med de unge omdrejningspunktet for den demokratiske tænkning i projektet. Via samtalen forsøgte projektet nemlig at skabe et mikro-demokrati. Det, at de unge brugere næsten konsekvent blev spurgt til råd og dermed fik mulighed for at tage stilling og få indflydelse, skabte en form for demokrati, hvor Mindspot-gruppen ikke kunne gå ind og styre processen 100 procent. Nogle

gange betød det nemlig, at ting tog andre drejninger end forudset. Derfor var det vigtigt, at de unge kun blev spurgt om ting, som vi virkelig ønskede svar på. De unge skulle nemlig ikke bare spørges for at blive spurgt, men fordi vi ønskede deres svar, og fordi vi havde mulighed for at handle på baggrund af deres svar. Det demokratiske i denne proces blev dog nok i væsentligste grad oplevet af Mindspot-gruppen og ikke i samme grad af de forskellige grupper af unge. At Mindspot-gruppen i forskellige inddragesprocesser, som f.eks. idéudviklingsworkshops, var omhyggelige med at give de unge deltagere feedback på deres arbejde hjalp i denne forbindelse ikke tilstrækkeligt, fordi de unge ikke nåede at se deres idéer udført her og nu (idéudvikling til rummet fandt f.eks. sted i foråret 2007, og rummet stod først klar ultimo oktober 2007, hvor de unge var helt andre steder i deres liv).

De unge, som i forrige kapitel blev karakteriseret som

gruppe et og to, er de unge, som selv oplevede at være en del af et mikro-demokrati, fordi de i de processer, der løb over tid, kunne se, at deres meninger og idéer var lige så gyldige som alle andres. De oplevede, at deres idéer blev udført og deres holdninger taget til efterretning. Det var tydeligt såvel blandt Mindspotterne som i Mindspots bogredaktion, hvor de unge selv nævnte, at den demokratiske arbejdsmetode var noget af det væsentlige ved processen.

I dette projekt var det de tættere processer over tid, som gav de unge en oplevelse af at være en del af et demokrati. Vi ved dog fra projekt MEeting YOUth¹⁰, at det også er muligt at få unge til at føle sig som en del af demokratiet ved at inddrage dem i kortere men intense forløb, hvor de får mulighed for at debattere for dem relevante politiske og samfundsorienterede emner¹¹.

Det ser således ud til, at der ved arbejde med den type emner, som dækkes af den smalle definition af demokrati, kan laves korte og intense processer, fordi det er en indholdsbase tilgang til demokrati. Ved arbejde med den brede definition af demokrati, skal der afsættes tid til længere processer, fordi der er tale om en processuel og værdibaseret tilgang til demokrati, hvor traditionelle demokratiske emner ikke nødvendigvis er på dagsordenen.

Erfaringer:

- Vi kunne undervejs i projektet ikke opnå enighed om, hvilken betydning vi tillagde begrebet demokrati, og det betyder, at projektgruppen i projektets afslutningsfase netop på det punkt fortsat diskuterer projektets udfald
- Vi oplevede flere gange at være på gyngende grund, fordi projektet ikke kunne planlægges i detaljer. Brugerinddragelsen og den løbende selvevaluering skabte nogle ubekendte faktorer i processen

- Det var imidlertid de ubekendte faktorer, der ofte skabte den ekstra nuance

Anbefalinger:

- Spørg kun brugerne, hvis I ønsker svar. Ved at stille et spørgsmål skabes der en forventning om handling, og derfor skal I være klar til at handle og følge op på brugerne idéer og svar
- Spørg præcist (det kan være nødvendigt at spørge til fremtidens bibliotek uden at bruge ordet biblioteket, fordi brugerne forståelse af nutidens bibliotek lukker for kreativiteten i forhold til fremtidens bibliotek)
- Giv feedback til de deltagende unge, så de ved, at deres input bliver taget seriøst
- Tænk involveringsprocessen igennem, så der bliver skabt processer, som de unge finder spændende og relevante

⁸ Fra Bertel Haarders videohilsen til Dansk Ungdoms Fællesråds delegeretmøde den 5. december 2008:

www.duf.dk/forside/om_duff/delegeretmoedet/videohilsen_fra_bertel_haarder/

⁹ Se mere i kapitlet Et virtuelt møde med de unge.

¹⁰ Projekt MEeting YOUth arbejdede med at finde frem til, hvordan det er hensigtsmæssigt at inddrage unge i udviklingsarbejde.

¹¹ Se bl.a. film om projekt MEeting YOUth på: www.aakb.dk/meetingyouth

At være Mindkeeper

Voksne har de unge, som de har fortjent¹²

Fra projektets start afveg projektgruppens rolle ikke fra den rolle, som projektgrupper på Hovedbiblioteket tidligere har haft. Gruppen idéudviklede, researchede og opsøgte eksterne samarbejdspartnere. Dog var der de forskelle, at der var fastsat en målgruppe, og at arbejdsmetoden skulle være netværksbaseret og brugerdreven. Tanken om at skulle i kontakt med de unge var en udfordring for projektgruppen, for hvordan skulle de gøre det, og hvordan ville de unge reagere?

I løbet af 2007 afprøvede projektgruppen forskellige kontaktforløb – brugerundersøgelser, samarbejde med skoleklasser, arrangementer for og med unge samt en mock up¹³ i bibliotekets forhal. Alle aktiviteter gav input til det videre arbejde, men projektgruppens rolle ændrede først for alvor karakter, da Mindspotterne kom til, projektgruppen ændrede navn til Mindkeepere, og samtalen blev den overordnede ramme.

Samtalen på de forskellige niveauer og med de forskellige grupper af unge samt det tætte samarbejde med Mindspotterne var den helt overordnede forskel på at være Mindkeeper og ungdomsbibliotekar. At have en stillingsbetegnelse, hvor den væsentligste opgave var at samtale og at opsamle de unges erfaringer og tanker, betød, at synergien mellem Mindspottere og Mindkeepere var essentiel. Det var vigtigt for Mindkeeperne ikke at komme til at fremstå som de kloge og bedrevidende, og det blev diskuteret meget, hvordan Mindkeeperne skulle agere og placere sig, samt hvor meget de måtte sige til møderne og hvornår. Samtidig var det vigtigt, at Mindspotterne lærte noget af at være ansat – det kunne f.eks. være viden om at være på en arbejdsplads, at formidle og at honorere opstil-

lede krav. Derfor blev det en væsentlig udfordring at finde ud af, hvordan fagpersonen og mennesket bag faget skulle gebærde sig i samarbejdet med de unge Mindspottere.

Skolesamarbejdet blev en faglig udfordring for alle Mindkeeperne. Samtaler med lærere og interne diskussioner om, hvordan Mindkeeperne skulle agere som undervisere, resulterede i en undervisningsform, hvor Mindkeeperne så at sige optrådte på slap line. Ekspertrollen var fjernet, tavleundervisningen minimeret og den dialogbaserede undervisning tog udgangspunkt i elevernes projektopgaver. At stå ansigt til ansigt med en klasse og være afhængige af, at de var motiverede til at have dialogbaseret undervisning, var en udfordring for Mindkeeperne.

Da Spotmobilen kom til i 2008, ændrede Mindkeepernes job igen karakter. Samarbejdsformen med Mindspotterne var blevet en naturlig del af hverdagen, og der havde været en del undervisningsforløb i forbindelse med skolesamarbejdet, men nu skulle Mindkeeperne være endnu mere opsøgende, og det blev en personlig udfordring. Denne nye rolle betød nemlig en oplevelse af, at folk i højere grad så personen bag professionen, fordi Mindkeeperne ikke var i de vante og trygge biblioteksrammer. Samtidig var situationen også anderledes og uvant i den forstand, at rollen i højere grad indebar at underholde, brande og kommunikere i en her-og-nu situation. På den måde blev Mindkeepernes opgave at være gadebibliotekarer, og det krævede tilvænning at opfatte denne rolle som lige så vigtig og legitim som det at løse et vidensbehov.

Helt overordnet kan det siges, at det at være Mindkeeper ikke bare blev en faglig, men også en personlig opgave, fordi samtalen med de unge i forskellige sammenhænge

kom til at fylde meget. Dette blev kombineret med krav om fleksibilitet, evnen til at arrangere events, køre med campingvogn, formidle projektet, indrette rum m.m.

Erfaringer:

- Mindkeeperne var meget bevidste om deres roller i de sammenhænge, de indgik i. Det har givet faglig og personlig udvikling
- Mindkeeperne var med i projektet i op mod to år og var ansat på deltid i projektet. Det gav en stor *manpower* og kontinuitet til projektet, men udskiftning i gruppen og sparring med Mindspottere og netværkskontakter var nødvendig, for at Mindkeeperne holdt udviklingsperspektivet for øje
- De mange timer, som Mindkeeperne måtte investere i projektet, bevirkede, at de i perioder følte sig splittede mellem projekt og drift
- Det var skolesamarbejdet, der udviklede Mindkeepernes faglige kompetencer mest, men det var samarbejdet med de unge og det opsøgende arbejde, der gav den største personlige udvikling
- Det var i perioder svært for bibliotekets øvrige personale at gennemskue, hvad Mindkeeperne lavede, og det pressede Mindkeeperne

Anbefalinger:

- At mixe bibliotekspersonale med andre faggrupper og bibliotekets brugergrupper giver øget bredde i biblioteksperspektiverne
- Det er ikke alene biblioteksmedarbejderens alder men tilgangen til de unge, der er væsentlig i samarbejdet med de unge

- Såvel faglige som menneskelige kompetencer er væsentlige i relationen med de unge
- Medarbejderne skal turde have holdninger og sætte sig i spil, men det betyder ikke nødvendigvis, at det er medarbejderen som privatperson, der skal i front
- Medarbejderne skal være indstillede på skæve arbejdstider og opgaver

¹² Ad hoc-gruppen "Biblioteksbetjening af unge" (2004): Bibliotekerne og de unge – Vil de os og vil vi dem?, Gentofte Bibliotekerne, Gentofte, p. 11.
¹³ Mock-ups er tidlige prototyper, som brugerne tester, hvorved udviklerne får feedback vedrørende funktionalitet og brugervenlighed: www.interaction-design.org/encyclopedia/mock-ups.html
I YOUng lavede vi et hurtigt set-up af et ungdomsbibliotek, hvor vi iagttog, om de unge tog en anden biblioteksindretning til sig.

Mindspot = Mindspottere

Det har været forcen, at vi har været en sammensat gruppe – nogle er ældre og har mere erfaring, og vi er unge og uerfarne – og så har der ikke været topstyring. Vi har alle været lige¹⁴

Samarbejdet med Mindspotterne blev den tætteste samtale med unge om biblioteket. Den samtale blev etableret i efteråret 2007, da projektet søgte efter den kernegruppe af unge, som dels skulle skabe og udvikle og dels være talerør mellem unge og biblioteket. Mindspotterne blev fundet ved hjælp af job-opslag, og de var ansat ca. syv timer om ugen i halvandet år. At skrive stillingsopslaget var en balancekunst, idet det både skulle tilkendegive behovet for specifikke kompetencer men samtidig udtrykke, at det ikke var fastlagt, hvad der skulle laves, og hvordan arbejdet skulle udføres. Det skulle de unge selv være med til at definere. I opslaget blev der søgt efter unge biblioteksambassadører med undertitlen Mindspottere. Allerede da gruppen af unge var samlet for anden gang, brugte de begrebet Mindspottere om dem selv.

Til projektet blev valgt en gruppe unge, der var meget forskellige som personer, og som havde forskellige interesser og kompetencer. Nogle interesserede sig f.eks. meget for film, andre for musik og én for politik, én drømte om at blive journalist og én om at blive fotograf. Det var altså unge, som havde en interesse for kulturelle, demokratiske eller folkeoplysende elementer. I udvælgelsen blev de unge, der beskrev sig selv som vilde med biblioteket og som læseheste frasorteret. Det samme gjorde de unge, som ikke virkede udadvendte og fremadfarende. Dette blev gjort i et forsøg på at sikre projektets udviklingspotentialer.

Dermed ikke sagt, at de udvalgte unge ikke havde en mening om biblioteket. De havde jo netop søgt et job som

biblioteksambassadører. Den valgte gruppe unge kunne se et innovationspotentialer i en, for dem at se, vigtig og nødvendig kulturinstitution, som de dog også anså for at være utilstrækkelig i forhold til deres og vennernes liv. Dette var, sammen med muligheden for at få et fritidsjob, hvor de kunne bruge deres interesser og muligheden for at få noget spændende på CV'et, incitamentet for Mindspotterne. De har brændt for projektet, knoklet for projektet, og som én af dem siger: "Vi elsker det her job".

Der var på intet tidspunkt i projektet en helt klart defineret opgave til Mindspotterne. Da de startede, fik de at vide, at de sammen med Mindkeeperne skulle skabe et ungdomsbibliotek inden for de fysiske og økonomiske rammer, som var til rådighed. Opgaven var en satsning, for det kunne vise sig, at rammerne var for vide til, at Mindspotterne kunne navigere i det, og at udfordringen ganske enkelt blev for stor. Det kunne også vise sig, at projektgruppe-konstellationen ikke kunne fungere, fordi mødet på tværs af aldre, uddannelsesmæssige baggrunde, kompetencer og interesser ikke ville lykkes. Dette blev ikke tilfældet, og det kan konstateres, at der ikke ville have været et Mindspot uden Mindspotterne. Samtidig kan det konstateres, at udvælgelsen af Mindspotterne var essentiel. Der skal vælges unge, som har noget på hjerte, som kan udfordre hinanden og biblioteket, og som får noget ud af at deltage. En af Mindspotterne sagde kort efter, at han var blevet ansat: "Åhhh, hvis jeg ikke havde fået det her job, havde jeg siddet ved kassen i ALTA nu".

En af Mindkeeperne udtalte få måneder efter, at hun var begyndt i projektet: "De har energi. De taler, inden de tænker – på den fede måde – og de er umiddelbare". Dette var en væsentlig årsag til, at Mindspotterne var så vigtige for projektet. Der var ikke behov for lange og forgæves

idéudviklingsprocesser, for der faldt hurtig dom: God idé eller dårlig idé. Mindspotterne kunne hurtigt sige, om arrangementer ville få deltagere eller ej, om et layout faldt ved siden af, om de kunne komme i kontakt med målgruppen etc.

Mindspotterne havde i projektet mange forskellige roller og arbejdsopgaver – de idéudviklede, var tovholdere på og gennemførte arrangementer, købte materialer, lavede grafik, skrev artikler, lavede film, stod for læseklub og debatter på Arto, var redaktører på Projektguiden og Aftryk, var opsøgende medarbejdere på torve og strande, kørte med campingvogn, deltog i workshops, evaluerede og meget andet. De gik til opgaverne med gå-på-mod, og selvom de ikke brændte lige meget for det hele, så bidrog de, for alle opgaverne var en del af at være ansat i Mindspot.

Det var en udfordring at ansætte Mindspotterne – ikke kun i selve udviklingsprocessen, men også rent organisatorisk. Der var spørgsmål om, hvilke nøgler de måtte få, hvorvidt de skulle inviteres med til medarbejderarrangementer, og hvordan de blev introduceret for resten af personalegruppen. Samtidig var det også en udfordring at opbygge en kommunikationsstruktur, for dels havde de ikke arbejdsrelaterede mailadresser, og dels skulle der skabes et forum, hvor alle vidste, hvad alle lavede, selvom vi kun sås en gang imellem. Denne kommunikationsstruktur skulle være så let tilgængelig, overskuelig og hurtig at anvende, at også teenagere, som ikke var vant til at skulle kommunikere i en gruppe uden at være samlede, ville få det brugt. Google Docs viste sig i den forbindelse at være et godt redskab, fordi det i forvejen var meget brugt. Kommunikationen var dog hele tiden en udfordring, også fordi der konstant foregik rigtig mange ting.

Erfaringer:

- Der blev primært ansat unge, som fandt biblioteket kedeligt, men som gerne ville være med til at gøre det sjovere
- Der blev søgt unge med forskellige kvalifikationer – det var ikke kvalifikation nok at være ung
- Mindspotterne blev en gruppe af meget forskellige unge – deres eneste fælles platform var, at de nu var Mindspottere
- Kriteriet for fiasko i projektet blev, når Mindspotterne ville sige: "Det plejer vi", eller "sådan er det altid"
- Selvom Mindkeeperne og projektlederen gjorde meget for at integrere Mindspotterne på Hovedbiblioteket, lykkedes det ikke i tilstrækkelig grad at få huset til at tage imod dem
- Samarbejdet med de unge krævede tid, lyst og tålmodighed. På den lange bane var det lige så givende, som det var tidskrævende, men på den korte bane krævede det tid
- Mindspotterne følte sig i perioder tidspressede og havde svært ved at få skole og uddannelse til at hænge sammen med jobbet som Mindspotter

Anbefalinger:

- Overvej nøje, om brugergrupper skal ansættes i kortere eller længere perioder. Begge alternativer har klare fordele, men også nogle ulemper. F.eks. giver korte ansættelser mange og ressourcetrækkende indkørfaser, mens lange ansættelser giver risiko for institutionalisering
- Ansæt kun medarbejdere (både biblioteksfagligt personale og unge medarbejdere) i tidsbegrænsede ansættelser. Alle medarbejdere bliver ældre og mere institu-

tionaliserede, og dermed bliver det sværere at være i øjenhøjde med de unge brugere

- Ansæt ikke unge brugere, hvis I som institution ikke er klar til det. Giv de unge plads og muligheder for at agere og skabe
- Det er essentielt for succes i samarbejdet med unge, at der er skabt en gruppe af unge med forskellige kompetencer, interesser og personligheder

- Vælg ikke unge, der ligner det resterende bibliotekspersonale, for forskellighed kan virke fremmede på udviklingen – pointen er netop, at de unge skal udvikle biblioteket til at være et mere relevant sted for unge

¹⁴ Fra samtale med Mindspotterne Christian og Søren den 8. januar 2009.

Biblioteket som producent

Det bedste ved at være med til at lave Aftryk er, at vi får lov til at blive bedre til det, vi godt kan lide at lave, og at vi får lov til at møde og samarbejde med alle mulige forskellige mennesker¹⁵

En af grundene til, at projektet ansatte unge med forskellige formidlingskompetencer, var, at vi ønskede en samtale, hvor der blev skabt et rum på biblioteket for frivilligt arbejde og produktion. Vi ville arbejde med brugerskabt indhold og kreative læringsprocesser ved at give mulighed for ung formidling. I løbet af projektet var biblioteket flere gange producent af forskellige former for materialer. Mindspotterne stod for at lave film og artikler om projektets arrangementer, og de producerede Månedens Spot, som var en promovring af unge up-coming bands fra Århus. Navnlig sidstnævnte gav en anden indgangsvinkel til biblioteket, fordi unge bands henvendte sig med ønsket om at blive månedens band og dermed om at blive set i en bibliotekskontekst.

De mest omfattende produktioner var de to bøger Projektguiden og Aftryk, hvor frivillige på forskellige måder indgik i arbejdet med at skabe bøgerne. Begge projekter førte til bogudgivelser, men det blev til bøger med vidt forskelligt indhold og vidt forskellige processer bag¹⁶.

Frivillige kræfter i Mindspot

Det mest omfattende produktionsprojekt blev Mindspots portrætbog Aftryk, fordi det implicerede en redaktion bestående af ti unge: otte frivillige unge i alderen 15 til 20 år samt to Mindspottere.

Processen indledtes, da Mindspotgruppen ændrede projektets mål fra at lave et ungdomsblad til at lave en bog om unge i Århus. To Mindspottere blev udnævnt til

henholdsvis redaktør og journalistisk redaktør, hvorefter der blev annonceret efter frivillige journalist-, grafiker- og fotografspirer. Ansøgerne skulle via deres ansøgninger, portfolio og samtaler vise, at de havde evner og vilje til at samarbejde med andre unge om at gennemføre et stort projekt med en presset tidsfrist.

Der var ikke mange ansøgere til pladserne, og det tog lidt tid, før redaktionen var stor nok, men undervejs i udvælgelsen af bogredaktionen var der også unge, som fik afslag, fordi vi ikke fandt dem tilstrækkeligt kvalificerede, eller fordi vi ikke vurderede, at de ville have tid nok til projektet.

Projektet var hovedsageligt et ung-til-ung projekt, eftersom bibliotekets personale blandede sig så lidt som muligt, men agerede sparringspartnere undervejs i processen og tog sig af forskellige formelle ting.

Redaktionen bestemte selv, at det skulle være en portrætbog. De udvalgte selv de unge, de valgte selv vinkler på historierne, de valgte i samråd med bibliotekets grafiker format på bogen osv. De to Mindspottere var ansvarlige for projektet, for fremdriften i projektet, at de frivillige levede, at de havde de rigtige roller, og at de havde det godt.

Når vi nu spørger de unge frivillige om, hvad der var godt ved processen, og hvad der gjorde, at de brugte mange timer på at lave Aftryk, fremhæver de muligheden for at arbejde med de interesser, som de gerne vil arbejde med i deres fremtidige liv. De fremhæver dog også, at de indgik i en demokratisk arbejdsproces med andre unge, hvor de sammen tog de forskellige beslutninger. De nævner, at det var sjovt med plads til hygge og sociale begivenheder som f.eks. arbejdsweekender, men også at udvælgelsesprocessen bevirkede, at de følte sig udvalgte og forpligtede over for projektet, selvom de også hyppigt var tidspresede¹⁷.

Biblioteket orkestrerer

I Kulturministeriets rapport *REACH OUT!* omtales det, hvordan brugerne er blevet mere aktive og medskabende samtidig med, at kulturen skaber åbne processer: "Det giver ... nye muligheder for at benytte, facilitere og "orkestrere" interaktionen med brugerne bevidst i en kunstnerisk eller faglig udviklingsproces med henblik på at skabe bedre kvalitet"¹⁸. Bogredaktionen viste, at det er muligt, at biblioteket orkestrerer interaktion ved at danne rammer for, at unge mødes frivilligt om at skabe noget sammen. De unge mødtes ugentligt i syv måneder, deltog i tre arbejdsweekender og arbejdede derudover mange timer uden at få anden betaling end forplejning, det sociale samvær og muligheden for at skrive en bog sammen med andre unge. Spørgsmålet er selvfølgelig, om processen førte til en kunstnerisk eller faglig udvikling af biblioteket. Det mener vi, at den gjorde. For udover at en lang række unge (både redaktionen og de unge, som redaktionen var i forbindelse med) fik en anden historie at fortælle om biblioteket, så gjorde vi folkeoplysningstanken aktiv ved at give de unge en stemme samtidig med, at vi via brugergenereret indhold aktivt skabte kultur i stedet for blot at referere den.

Erfaringer:

- Ved at vi brugte tid og ressourcer på at holde "job-samtaler" med de frivillige ansøgere, at se på deres portfolio og at præsentere vores forventninger, gav vi de unge ansøgere oplevelsen af, at vi tog deres kunnen og tid seriøst
- De unge blev tiltrukket af projektet, fordi projektet gav dem mulighed for at blive bedre til noget, de gerne ville beskæftige sig med på sigt
- En væsentlig grund til portrætbogens succes var, at

vi havde tovholdere – Mindspottere – som virkelig brændte for projektet. Det skabte også engagement i den øvrige gruppe

- En anden væsentlig grund var, at alle i gruppen var i øjenhøjde. Vurderingen er, at to væsentligt ældre tovholdere ikke kunne have gennemført samme proces, for så ville der meget nemt være opstået et hierarki i gruppen, og de sociale elementer havde fungeret anderledes

Anbefalinger:

- Tag de frivillige seriøst – spild ikke deres tid
- Hyg om de frivillige og husk at sige tak
- Frivillige skal også have ledelsesmæssig opbakning og skal plejes mindst lige så meget som regulære medarbejdere
- Frivillige skal føle, at de har noget at skulle have sagt, at de er en del af det store hele og af en demokratisk arbejdsproces
- De frivillige skal have noget ud af deres arbejde – kompetencemæssigt, socialt, i forhold til CV'et, særlige privilegier etc.
- Hvis argumentationen for at søge en frivillig stilling er CV'et, så er motivationen ikke stor nok. Det er ikke CV'et, der fører til interessen, men interessen der fører til CV'et
- Stil krav til de frivillige, men som omtalt i kapitlet *En samtale med de unge*, skal I være opmærksomme på, hvilke krav I stiller til de forskellige brugergrupper

¹⁵ Udtalt på et af portrætbogens redaktionsmøder i januar 2009.

¹⁶ Processen med at skabe Projektguiden omtales i kapitlet Hjælp til unge innovatører.

¹⁷ Læs bogredaktionens egen beskrivelse af deres arbejde på www.mindspot.dk/aftryk

¹⁸ Kulturministeriet (2008): *REACH OUT!*, København, p. 17.

Hjælp til unge innovatører

Når du vil have bygget et skib, skal du ikke kalde folk sammen for at samle tømmer. Du skal ikke uddele opgaver eller delegere arbejdet. Du skal vække deres længsel efter det åbne hav¹⁹

Fra projektets start var det et mål at understøtte unge og unges idéer og initiativer. Dette lå implicit i tanken om at skabe projektet som et mikrodemokrati, at støtte de unges selvformidling og at arbejde med sloganet "Make it your Library"²⁰. Det viste sig dog også mere eksplicit i målet om at give projektsparring og anden støtte til unge projektmagere samt målet om at skabe en projekthåndbog. Den samtale, som Mindspot skulle føre, blev således en sparring om unges projekter og en fælles skabelsesproces, hvor Mindspot søgte at motivere unge og give vejledning til initiativer, som skulle finde sted uden for biblioteket.

Der blev skabt et netværk omkring nogle unge innovatører, og Mindspot deltog i arrangementer som f.eks. i Do Art (en festival, som er lavet af unge for at promovere ung kunst i Århus). Vi stillede biblioteket til rådighed til filmoptagelser, men vi udlånte også ting til unges arrangementer. Decideret projektsparring blev givet til to projekter: Revista Revy og KULToUR, som fik hjælp med henholdsvis at skrive en projektbeskrivelse og med at udvikle en biblioteksmetafor i et integrationsprojekt samt med lån af diverse udstyr.

Projektguiden

Den største proces omkring projektsparringen i Mindspot blev udarbejdelsen af Projektguiden, en håndbog med tips og tricks til unge om, hvad de skulle være opmærksomme på som unge projektmagere i Århus.

Arbejdet med at lave Projektguiden blev tilrettelagt anderledes end processen omkring bogen Aftryk. Der

blev ikke nedsat en redaktion, som sammen udførte og diskuterede arbejdet. Processen blev primært styret af to Mindspottere, som havde fået til opgave at skabe processen samt samle og redigere bogen. I denne proces blev det et eksisterende netværk, der fik en rolle. Der blev således ikke brugt tid på at finde et nyt netværk som ved portrætbogen. Dette eksisterende netværk blev inddraget på flere netværksmøder, hvor der blev foretaget idéudvikling i forhold til indholdet. Derefter bidrog forskellige projektmagere med indhold til guiden enten i form af artikler med gode råd eller ved at lade deres projekter portrættere i inspirationsartikler. Andre bidrog med billeder eller ved at give feedback på det indsamlede materiale.

Tilblivelsesprocessen blev ikke grebet an som en kontinuerlig social proces med hyppige møder og med tæt kontakt. I arbejdet med bogen Aftryk mødtes unge for at være sammen samtidig med, at de sammen og hver især forbedrede deres kompetencer inden for de områder, de

interesserede sig for (at skrive, at lave grafik eller at fotografere). De, der var impliceret i Projektguiden, gav hver især deres bidrag til en fælles interesse, som de havde god erfaring med – nemlig at lave projekter. Fra projektets side har der således været et forskelligt fokus i de to bogprojekter: I forbindelse med udarbejdelsen af Aftryk var det arbejdsprocessen og inddragelsen af de frivillige, der var i centrum. I arbejdet med at skabe Projektguiden var indholdet væsentligere, fordi den bog skulle bruges som et arbejdsredskab for unge projektmagere, og fordi indholdet i den bog pegede direkte ind i Mindspots kerne: At vi ville gerne give de unge mulighed for selvformidling og selvudvikling.

Projektguiden blev således den vigtigste komponent i tænkningen omkring "Make it your Library", fordi formålet med den skulle være at motivere unge samt at give de unge redskaber til at påvirke deres samfund – med andre ord til at påvirke det demokrati, de var en del af. Projektguiden blev altså en meget seriøs komponent i Mindspot, fordi dens indhold gerne skulle række ud over projektperioden, og fordi den gerne skulle styrke Mindspots fokus på projektsparring efter YOUNgs afslutning.

Projektguiden blev til en bog, en hjemmeside og en wiki, hvor mange tips og tricks blev samlet på ét sted. Det blev en proces, hvor der blev skabt et produkt til en bestemt målgruppe med biblioteket som afsender, men det blev samtidig et produkt med mulighed for fortsat udvikling og forbedring, fordi unge projektmagere også efter projektets afslutning bliver opfordret til at forbedre og opdatere indholdet på wiki'en.

Erfaringer

- Der blev skabt et godt netværk med de projektmagere, som Mindspot kom i kontakt med. Alligevel ville Mind-

spot gerne have indgået samarbejde med endnu flere unge innovatører

- Det krævede en del opsøgende arbejde at få unge projektmagere til at bidrage til Projektguiden, måske fordi de havde meget travlt, og måske fordi de ikke fik nok goder eller input ud af at bidrage

Anbefalinger

- At give projektsparring kræver en dygtig projektmanager, som kender sin by
- At tilbyde projektsparring rammer lige ind i kernen på bibliotekets idé: det er folkeoplysende, fremmer demokratiet og er kulturelt udviklende
- Brug og supplér det eksisterende netværk. Det er ikke altid nødvendigt at opsøge nyt

¹⁹ de Saint-Exupery, Antoine, (1986): Citadellet, Lindhardt og Ringhof, København.

²⁰ Læs mere i kapitlet Make it your Library.

At være ung i et hjørne

*Overdrevet fedt med Mindspot. Har allerede brugt op til flere eftermiddage derinde. Så fedt! Rigtig godt initiativ. Dumt lys i Mindspot – får ondt i øjnene*²¹

Som nævnt ønskede projektet fra start at skabe et fysisk ungdomsbibliotek uden for Hovedbiblioteket. Vi ville skabe et lære-, være-, værksted, som ikke blev begrænset af fysiske rammer og forudfattede meninger om biblioteket. Det lod sig dog ikke gøre, og derfor åbnede vi i november 2007 Mindspots rum på Hovedbiblioteket efter at have været hjemløse gennem længere tid.

Det vilkår, at det tog lang tid, før der var klarhed over den fysiske placering, bevirkede, at vi afholdt flere samtaler med forskellige unge om indretningen end først planlagt. Udviklingssamtalen bestod først af en brugerundersøgelse, hvor unge skulle give tre bud på, hvad der

ville gøre biblioteket til et federe sted. Disse besvarelser blev brugt til at lave en mock-up, hvor der blev skabt et ungt miljø i bibliotekets forhal. Herefter blev der afholdt en workshop, hvor unge skabte et idékatalog om fremtidens bibliotek, og på baggrund heraf gav to designhold fra Århus Akademi deres bud på, hvordan rummet, logo og andet PR-materiale skulle udformes. Endelig blev Mindspots rum skabt gennem et samarbejde mellem en interaktionsdesigner, to arkitektstuderende og bibliotekets personale.

Mindspots rum blev brugt af unge, som gerne ville have et sted på biblioteket, hvor de kunne hænge ud og hygge sig sammen – både med at se videoer fra YouTube, spille airhockey, læse, lave lektier og mødes i vores læseklub. Der kom rigtig meget positiv feedback på indretningen og det faktum, at de unge havde fået deres eget rum. Vi kunne ikke have lavet det rum uden den lange inddragelsesproces. Samtidig fik vi også via de unges ageren i rummet en masse input om, hvad der var godt og skidt ved indretningen, placeringen, brugen af skærme m.m. Uden samtalerne både i forbindelse med udviklingen og senere ved de unges indtagelse af rummet havde vi med andre ord fået endnu et klassisk ungdomshjørne på biblioteket.

Tanken med rummet var oprindeligt at skabe et dejligt miljø, hvor der var plads til at være ung, men vi havde i idéudviklingsfasen også bidt mærke i socialpædagog Freddy Meyers udtalelse: *"Hvem i alverden gider gå hen i et hjørne for at være ung?"*²². Vi ville derfor skabe et område, som på den ene side ikke sendte de unge hen i et hjørne, men på den anden side heller ikke udstillede dem. Desværre var det rum, som det var muligt at få på biblioteket, både lille og lå ikke placeret som en naturlig del af resten

af biblioteket, og dermed opnåede vi kun den ene af vores to visioner – med rummet signalerede vi ikke, at de unge var en naturlig og velkommen del af biblioteket.

Projektet havde forventninger om, at det ville være via dette rum, at vi ville komme i kontakt med de unge, at vi ville have vejledning i film-, billed- og musikredigering, arrangementer og en række daglige aktiviteter, men det lykkedes ikke. Dette skyldtes dels, at det kun var muligt at planlægge få typer arrangementer i rummet pga. rummets størrelse, dels at vores vejledningstilbud enten ikke var synligt nok, eller at det ikke var relevant i forhold til målgruppen (projektet hælder til den sidste begrundelse, fordi de unge selv prøver sig frem med den nødvendige software).

Mindspots rum var på mange måder en besværlig størrelse i projektet, fordi det først var en udfordring at få et rum og derefter en udfordring at få projektet til at fungere med det rum, som det var muligt at få. Når det er sagt, så tog projektet nogle drejninger, som det ikke ville have taget, hvis Mindspot-gruppen ikke havde haft de udfordringer. Vi tænker ikke længere rum som en fysisk kerne, men rum på flere planer: Rum på biblioteket og uden for biblioteket, rum som noget fysisk, mentalt og virtuelt. Kernen i at skabe rum for unge er, at der er plads til social aktivitet, udfoldelse og til at være ung.

Erfaringer

- Det idékatalog, der blev lavet, viste, at de unge både ønskede en øget digitalisering og automatisering af bibliotekets funktioner og et byrum med atmosfære, sjæl og hygge
- Vi skabte et rum, som mange unge var glade for, men vi tror, at det havde fungeret bedre, hvis vi havde været mindre isolerede og mere integrerede i det øvrige bibliotek

- Mange unge var glade for at få deres eget, som var helt anderledes end resten af biblioteket
- Mange unge brugte rummet som hænge-ud-sted og kombineret lektie- og hyggerum. Vi havde regnet med, at vi skulle have vejledning, workshops og lignende, men det fungerede ikke. Rummet var for lille til arrangementer
- Det, der fungerede i vores rum, var, at vi lavede et anderledes sted med lækkert IT og lækkert inventar, som appellerede til målgruppen
- Fordi rummet lå afsides, var der en del hæværksproblemer

Anbefalinger

- En fysisk manifestation er nødvendig. Det skal være et sted, hvor de unge føler sig velkomne, hvor der er plads til dem og et sted, som kan være udgangspunkt for møder og aktiviteter
- Vær bevidst om, hvor ungdomsområdet placeres. Unge larmer mere end voksne, de taler højere, de fylder mere, og det skal de have lov til
- Husk, at unge ikke gider gå hen i et hjørne for at være unge, men de vil samtidig gerne kunne være sig selv
- At skabe rum for unge drejer sig også om at skabe et miljø og et mentalt rum, hvor de føler sig velkomne

²¹ Kommentarer fra bibliotekets "Ris og Ros".

²² Ad hoc-gruppen "Biblioteksbetjening af unge" (2004): Bibliotekerne og de unge – Vil de os og vil vi dem?, Gentofte Bibliotekerne, Gentofte, p. 8.

Unge som performere

At være ung i dag er på den ene side at være forsvundet i mængden, og på den anden side at være et ikon – med en ekstrem synlighed²³

Der blev i projektet afholdt en lang række arrangementer. Vi ønskede at undersøge, hvilke typer af arrangementer, der ville fungere i forhold til målgruppen, hvordan vi kunne give målgruppen et andet syn på biblioteket, og vi håbede at komme i kontakt med en række unge via disse arrangementer.

Der blev afholdt forskellige typer arrangementer, hvor fællesnævneren var, at det skulle være idéer fra unge, og at det skulle være unge selv, som var aktive enten ved at optræde eller på anden måde være deltagende; arrangementerne skulle altså være brugerskabte. Denne tilgang til arrangementerne valgte vi for at fremme samtalen med de unge ved at inddrage dem og give dem rum til at handle, formidle sig selv og dygtiggøre sig. Med dygtiggørelse tænkte vi primært på kompetencer, som de unge kunne bruge i deres fritidsliv, men som alligevel kunne smitte af under deres uddannelse, f.eks. at spille musik, lave film, læse og formidle det læste, skrive og spille computer²⁴.

Til planlægningen af langt de fleste arrangementer spillede såvel Mindspotterne som vores eksterne netværk en væsentlig rolle. Mange af idéerne til arrangementerne kom fra Mindspotterne, som med assistance fra Mindkeeperne påtog sig rollen som tovholdere på de enkelte arrangementer. Denne proces viste sig meget effektiv, fordi Mindkeeperne hurtigt kunne få et svar på, om en idé var god eller dårlig, og fordi netværket bidrog med en lang række kompetencer, som vi ikke selv besad. Derudover virkede arbejdsmetoden udviklende på såvel Mindspottere som Mindkeepere. Mindspotterne fik ansvarsområder, hvor

de skulle koordinere og levere til et bestemt tidspunkt. Mindkeeperne skulle indgå i nye samarbejdsrelationer og navigere i nye arbejdsopgaver.

Vi er generelt tilfredse med de afholdte arrangementer, idet de var godt besøgt af forskellige typer unge, og fordi vi samlede en lang række erfaringer om, hvordan biblioteksarrangementer for unge skal stilles an. En væsentlig erfaring var, at der skal findes en balancegang mellem at skabe en tradition omkring arrangementerne og samtidig sikre en kontinuerlig udvikling. Allerede anden gang, vi planlagde et arrangement, var en del ting nemmere. Disse sparede ressourcer benyttede vi til at kvalificere den udvikling, som var nødvendig for at følge med den hurtigt foranderlige ungdomskultur. Samarbejdet med netværk og input fra unge sikrede dynamikken, mens biblioteket selv sikrede traditionen.

Undervejs i projektet viste det sig gavnligt at fokusere meget specifikt på enkelte kulturformer eller medier. Et eksempel var de afholdte computerarrangementer. De arrangementer, som fokuserede på ét spil og dermed ét spilforum, fik god omtale og godt med deltagere, mens arrangementer med mulighed for at spille flere typer spil hverken fik medieomtale eller mange deltagere. Det er projektets oplevelse, at de arrangementer, hvor biblioteket arbejdede med en specifik målgruppe, fungerede væsentligt bedre end arrangementer, hvor der skulle præsenteres så bredt som muligt, og hvor målgruppen skulle være så bred som mulig. Ved at arbejde med en specifik interesse opnåede vi tillige kommunikationsmæssig mulighed for at få direkte kontakt med det interessefællesskab, som vi ønskede kontakt med. Dermed blev det også den specifikke interesse og ikke alderen, der kom i centrum.

Netop kommunikationen viste sig at være alfa og omega for at få et vellykket arrangement, fordi det var kommunikationen, der bragte publikum og, i Mindspots tilfælde, performere til arrangementerne. Kommunikation betød ikke nødvendigvis, at der lå et stort PR-budget bag. Det drejede sig om at give såvel netværk som unge en aktie i arrangementet, så de agerede talerør for arrangementet. F.eks. oplevede vi, at bands selv tog kontakt for at spørge, om de kunne spille til et arrangement, og vi oplevede, hvordan de unge bands selv sørgede for et stort publikum. Dermed blev der skabt en virkningsfuld kommunikationsvej.

Vi forsøgte således med vores arrangementer at gøre de unge til performere både ved at lade dem optræde, planlægge, markedsføre og sætte deres præg samtidig med, at de var en del af en ramme eller et interessefællesskab, hvor de ikke skilte sig for meget ud. De havde noget til fælles med de andre.

Erfaringer:

- Vi havde succes med arrangementer, hvor de unge kunne vise, hvad de kunne, eller hvor de var aktive deltagere
- Ved computerspilsarrangementer var det vores erfaring, at det er bedre at fokusere på ét bestemt computerspil frem for at gøre arrangementet til en præsentation af mange computerspil
- Det fungerede bedre at fokusere på én interesse frem for én aldersgruppe (f.eks. er alle aldersgrupper repræsenterede blandt World of Warcraft-spillere)

Anbefalinger:

- Lad være med at lave arrangementer for alle interessegrupper på én gang – målret dem!

- Sørg for at planlægge arrangementer sammen med unge og andet netværk. De har de rette PR-kanaler samt den viden og ekspertise, der skal til
- Sørg for at få de unge til selv at reklamere for arrangementerne. Bedre reklamesøjle findes ikke
- Det virker at lave utraditionelle arrangementer på utraditionelle måder
- Vær opmærksom på, at opsætning af teknisk udstyr er meget tidskrævende.

23 Ad hoc-gruppen "Biblioteksbetjening af unge" (2004): Bibliotekerne og de unge – Vil de os og vil vi dem?, Gentofte Bibliotekerne, Gentofte

24 Se en liste over vores afholdte arrangementer på www.mindspot.dk/det-skete

Spotmobilen rykker ud

Damn, det' varmt på stranden i sådan en sommerferie. Så er det nice, at I leverer skygge, musik, bøger og all round good times. Kasper²⁵

I foråret 2008 åbnede Mindspot det mobile tilbud Spotmobilen - en lille campingvogn udsmykket med anderledes motiver og stærke farver. Pointen med dette tilbud var ikke at skabe en ny bogbus, men derimod at skabe et ungt loungebibliotek, som skulle dukke op forskellige steder, hvor de unge færdedes. Derfor blev der i indretning og indhold tænkt mere på IT og faciliteter og mindre på at skabe plads til boglige materialer. Vinduerne blev udskiftet med storskærme, som kunne bruges til Nintendo Wii, filmfremvisning m.m. Opstillingen omkring campingvognen bestod af sækkestole, bærbare computere med mobilt internet, musik i højttalerne, et begrænset udbud af bøger til udlån samt coffee table books og magasiner.

Spotmobilen bragte således biblioteket som værested og mødested ud på byens torve, på stranden, på festivaler og sågar til indendørs begivenheder på byens kunstmuseum ARoS og til hip hop arrangementer. De materialer, der var med i Spotmobilen, varierede efter, hvilket arrangement vi deltog i. Til musikarrangementer var der medbragt magasiner og bøger om musik, ved kunstarrangementer kunstmateriale, staffelier, maling og lærreder. Generelt var vi godt besøgt, og vi oplevede mange gange, at der opstod kø ved Wii'en med Guitar Hero.

Når Spotmobilen var ude, var den bemanded af Mindspotter og Mindkeepere – Mindkeeperne var ikke af sted alene, men Mindspotterne var fra tid til anden afsted på egen hånd. Kombinationen var god i forhold til de unge brugere, fordi de blev mødt i øjenhøjde. I projektet blev det diskuteret, om Mindkeeperne var gadebibliotekarere,

bibliotekssælgere eller biblioteksambassadører, og det fandt vi ikke et klart svar på, men opgaven indebar evnen til at være udadvendt, serviceminded og have smil på læben uden at være anmassende. Mindkeeperne skulle bidrage til, at unge biblioteksbrugere og unge ikke-brugere kunne få øjnene op for, at biblioteket var okay og ikke kun kunne bruges i forbindelse med opgaveløsning.

Inden vi tog ud med Spotmobilen første gang, forventede vi samtaler med de unge om biblioteket og idéer til fremtidens bibliotek. Samtalerne kom ikke til at bidrage med en masse idéer til vores videre arbejde, men vi opnåede en dialog med mange unge via vores tilbud, som var nemme at aflæse. De deltog i vores konkurrencer, malede i gæstebogen og på medbragte lærreder, og spørgsmålet "hvad sker der her?" hørte vi hyppigt. Samtidig opnåede vi en masse PR, som bidrog til at brande Mindspot.

Erfaringer

- Spotmobilen var et kæmpe blikfang. Den var designet af en ung kunstner og en ung grafiker, og derfor sendte den andre signaler, end biblioteket normalt sender. Den var tiltrækkende og skabte nysgerrighed
- Vi skilte ikke med at være et bibliotek, men havde til gengæld rig lejlighed til at fortælle, at vi var fra biblioteket. Det skabte mange positive og sjove møder med mennesker
- De fleste steder havde vi mange brugere, og selvom målgruppen var de unge, oplevede vi, at Spotmobilen også blev centrum for en række møder på tværs af generationer
- Det fungerede godt at medbringe varierende materialer og at lave konkurrencer

- Ud over Wii'en var vores sækkestole, store gæstebog med tilhørende tuscher og de bærbare computere de mest anvendte af vores tilbud
- Spotmobilen blev genkendt af de unge, og mange satte den i relation til Mindspot på Hovedbiblioteket, så den blev bibliotekets forpost. Den var en væsentlig reklamesøjle

- Vi gav mulighed for hjemlån, men havde ikke hjemlån som dagsorden. Vores dagsorden var at give unge en anderledes biblioteksoplevelse, og det fik de
- Det set-up, vi lavede, var meget vejrafhængigt, fordi aktiviteterne foregik uden for campingvognen
- Vi oplevede en øget interesse fra eksterne samarbejdspartnere, da de gerne ville have os til at stille op ved deres arrangementer
- Det sendte et vigtigt signal, at biblioteket var repræsenteret i uvante sammenhænge, for det viste de unge, at biblioteket er mange ting og er meget mere, end de unge forestiller sig

Anbefalinger

- Opsøg brugerne dér, hvor de har tid og lyst
- At være en del af bybilledet giver meget god PR
- Det fungerer godt at være med til events eller at være på steder, hvor der i forvejen sker noget, og hvor folk i forvejen opholder sig
- Hvis der skal laves et opsøgende tilbud over for unge, er det en klar fordel selv at have unge med
- Et mobilt tilbud kan bruges til en bredere målgruppe, end vi gjorde, men husk, at jo bredere målgruppen er, jo sværere er det at signalere budskabet klart
- Undlad forsøget på at tage hele biblioteket med i det mobile tilbud. Hvis der skal skabes fokus på forskellige biblioteksservices, så tag få med ad gangen
- Et gadebibliotek kræver personale, som er fleksibelt, både når det gælder arbejdsopgaver, arbejdstider og møder med mennesker

²⁵ Skrevet i Spotmobilens gæstebog den 29. juli 2008.

Et virtuelt møde med unge

Mindspot: Hej, Har I tænkt på, om finanskrisen kommer til at påvirke jer personligt?

Moon-Spawn: Da en del af min børneopsparing er sat i aktier, så følger jeg naturligvis krisen tæt. Gudskelov synes det danske bankvæsen at være godt rustet, men jeg kan nu alligevel ikke lade være med at tænke "hvad nu hvis". Men før eller siden må det jo rette sig selv, håber bare ikke jyske bank går ned om og hjem, for så mister jeg 50% af min børneopsparing. Deep shit:-²⁶

I den oprindelige projektbeskrivelse var der afsat midler til, at der skulle laves et stort og omfattende community på nettet, men vi blev allerede tidligt bevidste om en lang række udfordringer. Indholdsmæssigt havde vi to væsentlige overvejelser dels, at vi skulle henvende os til to overordnede målgrupper (de unge og projektets professionelle interessenter) og dels spørgsmålet om, hvorvidt det ville være muligt at skabe et opdateret og relevant community for de unge uden, at det ville tage alle projektets kræfter. Samtidig havde vi brug for et forum, som teknisk og sikkerhedsmæssigt var let at arbejde med. Vi valgte derfor selv at skabe to indgange til Mindspot:

- www.aakb.dk/mindspot, en side på Århus Kommunes Bibliotekers officielle hjemmeside, blev projekthjemmesiden, hvor vi henvendte os til samarbejdspartnere og projektinteressenter. Denne side blev administreret af en Mindkeeper.
- www.mindspot.dk blev en blog, som henvendte sig til de unge. Vi valgte bloggen som medie, fordi den teknisk var let at arbejde med, og fordi den gav gode interaktionsmuligheder. At vi valgte en blog betød, at alle Mindspotter kunne skabe indhold og opdatere siden. Dette gjorde den dynamisk.

Udover disse to indgange til Mindspot brugte vi flere af de eksisterende web 2.0 communities og fandt, at det var en nem og anvendelig kontaktflade. Den helt klare fordel var, at vi var repræsenterede og kom i kontakt med de unge i de communities, hvor de i forvejen befandt sig. Det var således muligt at promovere Mindspot uden at gøre et massivt benarbejde.

- www.myspace.com/mindspotdk blev brugt i forbindelse med Månedens Spot. Månedens Spot var således synligt i vores rum, på bloggen og på myspace.com.
- www.youtube.com/mindspotdk blev brugt til at vise film fra vores arrangementer og til præsentationsfilm af Mindspot. Nogle af filmene blev desuden brugt til arrangementerne, andre blev vist i rummet, ved Spotmobilen eller på vores blog.
- www.flickr.com/photos/mindspot/ var vores billedsøjle. Vi havde billeder på vores blog, men flere på flickr, fordi vi fandt, at det var et godt udstillingsvindue.
- www.facebook.com brugte vi til flere formål. Facebook blev brugt til at reklamere for vores forskellige arrangementer, og vi oplevede, at invitationerne til arrangementerne blev spredt godt. Facebook blev også brugt mere aktivt som arbejdsredskab for redaktionen bag Mindspots portrætbog.
- www.arto.dk brugte vi som debatforum, idet vi valgte at stille nogle samfundsaktuelle spørgsmål og lade Artos brugere diskutere emnerne uden yderligere indblanding fra os. Der kom en del svar på vores debatter, som bl.a. drejede sig om at have sex mod betaling, problemer på Christiania, rockerkrig samt finanskrisen.

De samtaler, som projektet førte med de unge via Mindspots egne netsider og de øvrige communities var forskel-

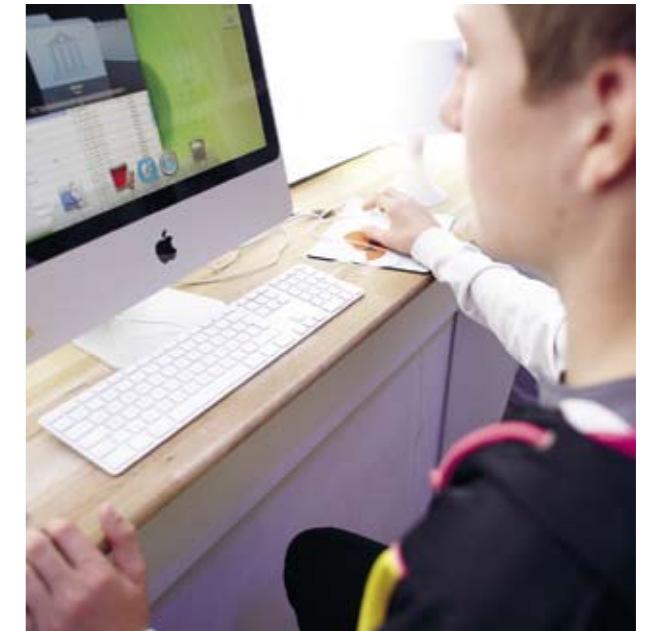
lige afhængigt af, hvilket community projektet benyttede. De mest aktive samtaler var ved debatterne på Arto, omkring afstemninger i forbindelse med Mindspots Filmmaraton og i forbindelse med Månedens Spot. De unge var således aktive dér, hvor de havde noget på hjerte.

Erfaringer

- Vi valgte at lave en blog på grund af kommentarfunktionen, og fordi det teknisk var nemt at gå til, så vi uden megen oplæring både kunne have Mindspotter og Mindkeepere til at opdatere og levere indhold
- Opbygningen af bloggen blev udført i et samarbejde mellem en Mindspotter og en Mindkeeper. Alle Mindspotter hjalp med at opdatere siden
- Mindkeepere overlod kommunikation i de øvrige communities til Mindspotterne, fordi det dermed blev deres ansvar at bære deres tilbud frem
- Det var en god reklamesøjle at være repræsenteret i de forskellige communities, og de gav deres bidrag til projektet. Arto var det community, som mindst passede med den måde, vi ellers brugte de forskellige community. Det var dog både interessant og lærerigt, og hvis biblioteket ikke skulle sætte debatter i gang, hvem skulle så?

Anbefalinger

- Hvis I vil skabe en hjemmeside for unge, skal den være let at finde. Der er tit langt ind til de enkelte sider på bibliotekets hjemmesider
- Hvis der skal skabes en hjemmeside, som er let at ændre, så er det ofte problematisk at bruge bibliotekets egen hjemmeside pga. sikkerhedsregler og særlige hjemmeside-programmer

- Brug ikke tid på at lave egne communities. Anvend de communities, som de unge allerede bruger
- Husk, at arbejdet på nettet kan være tungt, fordi en streng lovgivning om ophavsret og brugen af persondata bremser de unges idéer og muligheder for at udtrykke sig via nettet

26 Debat fra Arto den 10. oktober 2008. Svaret er fra chatteren Moon-Spawn.

Fokus på information

*Det er en hjemmeside, så det passer da, hvad de skriver*²⁷

Som nævnt indledningsvist blev et samarbejde med byens skoler den ene af de tre væsentligste komponenter i projekt YOUng og dermed i Mindspot. Undervisningen, som alene blev udført af Mindkeeperne, blev den del, der var sværest at integrere i resten af Mindspot, men over tid viste det sig, at undervisningen gav en kontakthoved med rigtig mange unge, som hverken biblioteket eller Mindspot ellers ville have fået kontakt med, og dermed gav undervisningen endnu en kontakthoved i Mindspots univers.

I løbet af projektet blev der afprøvet flere former for samarbejde med skoler og ungdomsuddannelser og mellem forskellige hold af biblioteksfaglige undervisere. Der blev arbejdet med forskellige klassetrin, tilgange til undervisningen og afprøvet forskellige typer af PR. Desuden lavede Mindkeeperne folder "Brug Hovedet", som blev uddelt i klasserne.

På den baggrund udviklede Mindkeeperne et koncept for Mindspots undervisning, som afveg fra en traditionel biblioteksorientering. Dels fordi Mindkeeperne alene underviste i informationssøgning og kildekritik målrettet det enkelte klassetrin og kun rykkede ud, når eleverne stod over for en projektopgave. Dels fordi de underviste dialogbaseret og gjorde brug af eksempler, der tog udgangspunkt i elevernes aktuelle projektopgaver. Dels fordi Mindspots undervisning var tænkt som en opsøgende service på skolerne. Med andre ord havde Mindspot fokus på informationen og ikke på biblioteket.

Mindkeeperne underviste udskolingsklasser og alle gymnasietrin. Der blev både gennemført undervisning med udgangspunkt i de unges egne eksempler og projektopgaver samt undervisning med mere generel indføring i

søgning, hvor Mindkeeperne medbragte opgaver. Forløbet viste, at motivationen blandt eleverne var klart størst, når de selv stod over for en projektopgave, og Mindspots koncept fungerede således bedst i 8. og 9. kl. samt 2. og 3.g.

Fra projektets start blev der udarbejdet et menukort med forskellige kursustilbud (f.eks. billed- og filmredigering). Det var dog kun informationssøgningen, der blev efterspurgt, og da tilbuddet om undervisning blev slået op på SkoleKom, kom der så mange henvendelser, at der var klasser på venteliste.

For at fange de unge, mens de var mest motiverede, skulle der undervises i ugerne lige op til aflevering af problemformuleringerne. Dette fordrede fleksibilitet fra bibliotekets side navnlig i januar, oktober og november.

Den samtale, som projektet førte med de unge og deres lærere via skolesamarbejdet, var den mest traditionelle biblioteksfaglige samtale, vi havde. Samtalen havde informationssøgningen i centrum, og dermed tog den klart afsæt i bibliotekets kernekompetence, men med samtalen forsøgte projektet samtidig at røkke ved den traditionelle forståelse af biblioteksorienteringer. Den måde, vi gjorde det på, viste sig at være en succes: "Jeg tror ikke kun, at det var eleverne, der lærte noget i dag, vi lærere blev vist også klogere".²⁸

Erfaringer

- Eleverne vidste meget mindre om informationssøgning, end vi troede
- Traditionelle biblioteksorienteringer rustede ikke eleverne tilstrækkeligt, blandt andet fordi de unge ikke var motiverede
- Eleverne var kun motiverede, når de skulle aflevere problemformulering, og derfor opnåede vi det bedste undervisningsresultat i 8.-9. klasse og 2.-3.g

- Vi skabte hold af undervisere, hvor både faglige og personlige kompetencer var medbestemmende
- Den enkelte lærers engagement var altafgørende for samarbejdet, indgåelse af aftaler samt ro, orden og motivation i klassen
- Det fungerede godt at målrette undervisningen til det enkelte klassetrin
- Samtlige klasser var meget motiverede, når der blev undervist i kildekritik
- Det fungerede godt at undervise på skolerne i elevernes eget miljø, fordi de påtog sig rollen som værter

Anbefalinger

- Ryk ud, når behovet er der; når eleverne står over for projektopgaverne
- Sørg for at have én kontaktperson på den enkelte skole. Kontaktpersonen skal være den første indgang og kontakt til de forskellige klasser og skal give biblioteket kontaktoplysninger til de respektive lærere
- Lav klare aftaler med lærerne og stil krav: Det er et samarbejde mellem skole og bibliotek, hvor læreren har det pædagogiske ansvar, mens bibliotekaren har det didaktiske ansvar. Læreren har ikke fritime, for det er ikke bibliotekarens opgave at sørge for ro og orden i klassen
- Det skaber en god dynamik at være to biblioteksfaglige undervisere. Underviserne skal turde gøre undervisningen dialogbaseret og tage udgangspunkt i eksempler fra elevernes projektopgaver og ikke i eksempler, der er forberedt hjemmefra
- Det er vigtigt at prioritere kildekritikken. Brug relevante websider – f.eks. skolens egen – som udgangspunkt for snakken
- Det er bedre at gå i dybden med tre baser end overfladisk at berøre seks
- Drop at introducere eleverne til hele biblioteket – det er for overvældende
- Teknik skal tjekkes og fungere, inden undervisningen går i gang. Det er ikke givet, at læreren uden opfordring sørger for dette
- Ved undervisning på skolerne skal I være opmærksomme på, at både elever og lærere skal have adgang til de databaser, der undervises i

27 Udtalt efteråret 2007 af en elev i forbindelse med undervisning i kildekritik.

28 Udtalt i november 2008 af en lærer, hvis klasse netop havde haft besøg af Mindkeeperne.

Make it your Library

*Bibliotek uden mors tilladelse. Biblioteks-punk. Bibliotek, fisse og hornmusik. Check out the hot librarian. Bibliotek på speed*²⁹

Markedsføring er ofte bibliotekernes achilleshæl. Bibliotekerne har en masse gode tilbud, som brugerne ikke kender til, og forsøgene på at skabe opmærksomhed synes ofte at drukne i mængderne af reklamer, som borgerne får.³⁰ Dette var projektet bevidst om, og der var helt fra starten fokus på at skabe erfaring med at brande Mindspot over for målgruppen. Målet var at skabe en ændret opfattelse af biblioteket blandt målgruppen og at gøre Mindspot kendt som et relevant ungdomstilbud i Århus, og det mener vi lykkedes.

Der blev i tilblivelsen af Mindspot tænkt markedsføring hele vejen igennem. Brugerinvolveringen i sig selv havde PR-værdi, fordi brugertiltagene skabte en opmærksomhed om, at noget var på vej. Dette var både tilfældet med brugerinddragelsen omkring design af rummet på Hovedbiblioteket og i forhold til udviklingen af de aktiviteter, der skulle finde sted i løbet af projektet.

Ud over brugerinddragelsen fungerede besøgene på skolerne, arrangementerne, netværksaktiviteterne og Spotmobilen også som PR for Mindspot. I anerkendelsen af, at vi dels skulle nå bredt ud til målgruppen og dels skulle være et blikfang i mange sammenhænge, forsøgte vi at skabe et bredt repertoire af arrangementer og at komme ud i forskellige sammenhænge. I den forbindelse havde Spotmobilen en meget væsentlig PR-værdi, fordi den både var meget karakteristisk i sit udseende og dukkede op rundt omkring med en anderledes mødestedsfunktion. Andre aktiviteter, som havde stor PR-værdi, var den månedlige promovring af et up-coming band – Månedens Spot – og bogen Aftryk. Det, at Mindspot lavede inter-

views, skrev artikler og lagde billeder af bands på myspace og projektets blog og det, at unge fortalte deres historie, bevirkede, at deres venner og bekendte fik kendskab til Mindspot. Projektet forsøgte således meget bevidst at appellere til målgruppens interesser ved at være synlige i såvel brugernes virtuelle som fysiske miljøer, men også ved at skabe nogle delprojekter, som de unge så en pointe i at sprede til deres eget netværk. De var aktive, når de skulle sprede deres interesser, deres historier og deres produktioner.

Vi arbejdede også med mere regulær markedsføring i projektet. Der blev på baggrund af navnet skabt et logo,

og der blev kontinuerligt arbejdet med, hvordan flyers, plakater, eventkalendere m.m. skulle udformes. Der blev dog også indgået samarbejde med et ungt reklamebureau om udarbejdelse af et slogan og en reklamekampagne. Samarbejdet og samtalen med reklamebureauet kom i væsentlig grad til at dreje sig om, hvad kernen i Mindspot var, og dermed hvad det var, vi skulle promovere. En gruppe unge mennesker kom således med andre perspektiver og gav deres bud på, hvordan Mindspot kunne sende klare signaler, og sammen diskuterede vi os frem til, hvad der skulle signaleres. Essensen blev, at Mindspot adskilte sig fra en traditionel opfattelse af biblioteket ved, at de unge gennem Mindspot havde mulighed for at påvirke biblioteket, komme med idéer og føre idéer ud i livet. Vores slogan og omdrejningspunktet for PR-kampagnen blev *Make it your Library*.

Det, at vi brandede Mindspot og ikke biblioteket som sådan, fik flere til at stille spørgsmålstejn ved, om biblioteket blev markedsført, og dermed om vi overhovedet opnåede erfaringer med, hvordan biblioteket skal markedsføres over for unge. På sin vis er denne indvending korrekt, for vi valgte bevidst ikke at markedsføre biblioteket som en samlet helhed; det fandt vi ganske enkelt irrelevant i forhold til målgruppen. Projektets mål var således ikke at formidle det samlede bibliotekstilbud men at fokusere på enkelte relevante tilbud, så et sammensurium af informationer blev undgået. Der var naturligvis den fare, at PR-arbejdet kunne have været forgæves, hvis Mindspot ikke blev videreført efter projektets afslutning, men for os at se var Mindspot også biblioteket, og dermed markedsførte vi med Mindspot dele af biblioteket over for de unge. For os at se var det væsentligere at arbejde med differentieret markedsføring og at fortælle én skarpt skåret historie end at forsøge på at for-

tælle det hele. Set i bakspejlet mener vi fortsat, at dette er den rigtige og den eneste strategi, hvis en given målgruppe skal nås, for det har været tydeligt, at det er de entydige budskaber, der har været succesrige i Mindspots PR.

Erfaringer

- Vi brugte vores netværk og lod mange af de unge reklamere for os og vores arrangementer
- Vi forsøgte ikke at markedsføre hele biblioteket men fokuserede på at reklamere for det tilbud, der var relevant for målgruppen
- Vi udsendte eventkalendere, nyhedsbreve, sms'er, Facebook-invitationer, og vi reklamerede via netværk og byens elektroniske eventkalendere. Vi forsøgte at være synlige så mange steder som muligt

Anbefalinger

- Samarbejd med den valgte målgruppe om markedsføringen
- Sørg for at være synlig dér, hvor de unge er. Brug ressourcerne effektivt og vær dér, hvor det er relevant
- Når det gælder unge, er menneskelige relationer den bedste reklamesøjle
- Selvfølgelig skal der reklameres på biblioteket, men der er flere at komme i kontakt med uden for biblioteket
- Spild ikke alle kræfterne på at lave plakater – der er alligevel ikke mange steder, hvor de må hænges op. Til gengæld må flyers hyppigt lægges rundt omkring

²⁹ Forslag til Mindspots slogan produceret af det ungt reklamebureau MINUS21, sommeren 2008.

³⁰ Dette er baggrunden for, at Styrelsen for Bibliotek og Medier har skudt et markedsføringsprojekt i gang: www.bibliotekogmedier.dk/biblioteksomraadet/indsatsomraader/markedsfoering/

Vi kan ikke klare os selv

*Vi laver en projekthåndbog – og vi vil så gerne have hjælp :-)*³¹

Helt fra starten af projektet satsede vi på at skabe et brugerdrevet, netværksbaseret ungdomsbibliotek. Fokus på det netværksbaserede skyldtes en forventning om, at vi ikke kunne lave et godt, perspektiveret og relevant bibliotekstilbud for unge uden hjælp fra andre. Vores viden om unge, vores kendskab til ungdomskulturen og til de unges medier var ganske enkelt ikke stort nok. Dertil kom en antagelse om, at det ville være nemmere at få kontakt med unge via et netværk. Vi indledte således samtalen med omkringliggende institutioner og ungdomsinteressenter for at åbne vores organisation og udvide vores arbejdsfelt, fordi vi forventede, at vi ville fejle, hvis vi troede, at biblioteket kunne selv. Hvis biblioteket skulle tænke ud over de traditionelle rammer, måtte vi åbne os for omverdenen.

Vi arbejdede netværksorienteret med langt de fleste tilbud, vi lavede. Vi involverede skolelærere i udtænkningen af vores undervisningstilbud, og ungdomsklubber blev involveret i såvel udtænkningen af projektbeskrivelsen som i gennemførelsen af de forskellige arrangementer. Koncerter blev planlagt i samarbejde med musikkyndige, filmarrangementer i samarbejde med filmkyndige og computerspilsarrangementer blev skabt sammen med computerspillere.³²

Netværket blev også brugt til løbende at give gruppen bag Mindspot input, hvis vi følte, at vi var ved at køre fast. Der blev afholdt netværksmøder, hvor hele Mindspotgruppen var til stede, hvor kun Mindkeepere eller Mindspottere var med, eller hvor enkelte Mindspottere og Mindkeepere mødtes med eksterne partnere. Pointen med disse møder var dels at få praktisk hjælp eller komme over en tung periode og dels at ruske op i både Mindspottere

og Mindkeepere i forsøget på at undgå, at gruppen blev for institutionaliseret.

For os at se er institutionalisering måske den største barriere i et udviklings- og netværkssamarbejde. Hvis en bestemt tankegang eller et ”vi plejer” tager overhånd, så vil dynamikken forsvinde. Netværket giver mulighed for at få rusket op i denne institutionalisering, fordi de enkelte institutioner konstant må kommunikere, hvem og hvad de er, og herved bliver den tavse viden kommunikeret. Dette lykkes dog kun, hvis der ikke kun skabes et netværk af institutioner og mennesker, der ligner hinanden.

Fra starten af projektet var det os, der var de opsøgende. Det var os, der bad eksterne partnere om hjælp, men undervejs i projektet udviklede samarbejdet sig til at blive et regulært netværkssamarbejde, hvor vi også blev kontaktet for at være den hjælpende hånd både i forhold til idéudvikling, udlån af udstyr, deltagelse med Spotmobilen eller med at være indgang til det øvrige bibliotek eller til andre dele af kommunen.

Erfaringer

- Projektet blev bedre og mere gennemført, fordi det blev skabt i samarbejde med andre, som havde forstand på andre ting end os
- Nogle gange var det nødvendigt at sige fra i forhold til et samarbejde, fordi samarbejdspartnerne var for langt fra hinanden
- Det var nogle gange svært at samarbejde, fordi parterne havde forskellige idéer om, hvordan ting skulle gøres, og hvornår de skulle gøres. For os var det vigtigt at balancere mellem at give frie tøjler, når det var muligt og stramme grebet, når det var nødvendigt
- Det tager tid at skabe et netværk, og en af styrkerne

i dette projekt var, at projektet og dermed netværket havde tid til at vokse

Anbefalinger

- Et relevant ungdomstilbud kan ikke skabes uden samarbejds- og sparringspartnere. Biblioteket hverken kan eller skal opfinde de dybe tallerkener selv
- Netværk skabes ikke via mails – grib røret og ring
- Samarbejdsrelationer kan kikse, så sørg for at have både professionelle og amatører i netværket. De kan bidrage med noget forskelligt
- Hvis en samarbejdsrelation ikke ser ud til at lykkes, så drop den i startfasen i stedet for at blive irriteret hele vejen gennem samarbejdet. Tag problemerne i opløbet
- Alle parter i samarbejdsrelationen skal have noget at byde ind med. Biblioteket skal ikke bare tage. Giv samarbejdspartnerne noget igen
- De, der giver idéer til andre og modtager idéer fra andre, klarer sig bedst
- Skab netværk inden for en række forskellige kulturinstitutioner, som kan noget andet end biblioteker
- Sørg for at mixe mennesker og faggrupper, som normalt ikke mødes, og som har forskellige arbejdsformer, kompetencer og perspektiver. Mennesker som ligner hinanden for meget, udfordrer ikke hinanden
- Sørg for at lave en klar forventningsafstemning. Hvis den er på plads, må der gerne stilles krav undervejs
- Lav afrunding på samarbejdet – hvordan synes de forskellige parter i samarbejdet, at det er gået

³¹ Emnet for en mail udsendt i Mindspots netværk i forbindelse med udarbejdelse af Projektguiden.

³² En liste over Mindspots samarbejdspartnerne kan ses her: www.aakb.dk/sw99808.asp

En reflektiv proces med forstyrrelser og selvevaluering

For mig viste stop-op-dagen tydeligt, at når en udefrakommende stiller "forstyrrende" spørgsmål, så tvinger det os til at kunne definere, hvem vi er og til at kunne italesætte det, vi går og laver, hvilket er rigtig sundt og givtigt for projektet³³

Evaluering af projekt YOUng

Af Michael René Kristiansson

Projekt YOUng blev evalueret ud fra princippet om løbende selvevaluering – en dialogbaseret metode. Pointen med løbende selvevaluering var jævnlige justeringer af projektet ind i forhold til projektets formål under hensyntagen til, at projektets formål netop godt kunne ændre karakter hen ad vejen, hvis det viste sig at være hensigtsmæssigt. Hvilket det gjorde. Naturligvis var der grænser for, hvor meget formålet kunne afvige fra det oprindelige udgangspunkt og grundlag for ansøgningen til Styrelsen for Bibliotek og Medier. Det var en stor opgave for projektgruppen både at skulle håndtere de mål, som var fastsat fra begyndelsen, og dynamikken i relation til målsætningen. Udfordringen bestod i, at projektgruppen på en overbevisende måde skulle kunne forklare og begrunde en eventuel afvigelse, hvis de dynamiske mål i løbet af processen kom til at afvige afgørende fra de oprindeligt fastlagte mål.

Begrundelsen for at vælge en løbende evaluering frem for en retrospektiv evaluering var, at resultatet af en retrospektiv evaluering ofte kommer for sent i forhold til at kunne korrigere processen i tide. Begrundelsen for at vælge selvevaluering frem for ekstern evaluering er, at selvevaluering i princippet hurtigere og mere effektivt opnår deltagerne accept af evalueringens resultater. Der opstår dog problemer, hvis der ikke er tilstrækkelig selvkritik i projektgruppen,

og hvis projektdeltagerne ikke har den fornødne teknik (eller ikke tager teknikken til sig) til at kunne betragte projektet "ude fra". Den store fordel ved den foreliggende metode – løbende selvevaluering – er, at den samtidig fremmer brugerinddragelse, hvilket var et af de oprindelige mål i YOUng. Fordi metoden er dialogbaseret, var den i stand til at inddrage Mindspotterne i evalueringsdiskussionen omend på en indirekte måde. Det negative aspekt ved den anvendte evalueringsmetode er, at retrospektiv uafhængig ekstern evaluering af mange formodentlig opfattes som mere gennemskuelig og troværdig end løbende selvevaluering.

Løbende korrektion og koordinering

Inden Michael René Kristiansson blev involveret i evalueringssprocessen, havde projektgruppen på forhånd formuleret et målhierarki for hvert af de tre elementer (sted, formidling og indhold), som projektet ønskede at få evalueret.

- Sted: At definere hvordan et nyt og innovativt ungdomsmiljø / ungdomsbibliotek med plads til mødested og uformel læring skal være, hvad angår indretning, tilbud, aktiviteter, materialer etc.
- Formidling: At styrke de unges nysgerrighed over for og lyst til at arbejde med IT og at deltage i demokratiske processer ved at give de unge mulighed for at påvirke det offentlige rum, både som personlige fysiske og virtuelle rum og som kollektive fysiske og virtuelle rum
- Indhold: At der i samarbejde mellem ungdomsinstitutioner og biblioteket skabes en platform, der fungerer som sammenhængskraft i en livsperiode med mange institutionelle skift. Platformen skal være et sted, hvor de unge får hjælp til og mulighed for at udfolde sig.

Målhierarkiet bestod i en beskrivelse af sammenhængen mellem formål, delmål, succeskriterier samt evalueringsform i forhold til formålet mm. På det indledende møde i januar 2007 mellem projektgruppen og den nytiltrådte evaluator blev der enighed om, at evalueringsformen skulle bygge på princippet om løbende selvevaluering, og at dette princip fremover skulle ligestilles med (eller kunne få konsekvenser i forhold til) det foreliggende målhierarki. Udgangspunktet for evalueringsprocessen blev at "teste" målhierarkiet for indbyrdes konsistens, kohærens mm. Udgangspunktet for evalueringen blev endvidere at "teste" projektgruppens mentale modeller: Havde projektdeltagerne samme opfattelse af projektet, eller herskede der varierede forestillinger, og hvis der var forskel i tænkemåde, hvad var så årsagen?

Den første stop-op-dag fandt sted i april 2007. Først interviewede evaluator projektlederen, hvorefter der blev afholdt en workshop, hvor den samlede projektgruppe deltog. Hver deltager skulle redegøre for elementer i projektet. Evaluator gik hårdt til de enkelte deltagere dels for at afsløre inkonsistens i projekt og målhierarki, og dels for at fremprovokere deltagerens tavse viden om projektet. Denne stop-op-dag var en øjenåbner for projektgruppen, og projektet kom herefter til at ændre form og retning: Projekt YOUng udviklede sig fra at være idéen om at skabe et fysisk bibliotek til og med unge til at være idéen om at udvikle nye bibliotekstilbud til unge i Århus i en dialog med de unge, jf. kapitlet *YOUng var startskuddet*. Projektet tog form af et kommunikationsprojekt, som havde til formål at udvide horisonten og forøge perspektiverne hos de involverede parter.

Refleksionspapirer

Et vigtigt værktøj i evaluerings- eller korrektionsprocessen var udarbejdelsen af refleksionspapirer. Hver enkelt deltager i projektgruppen skulle forud for hver stop-op-dag fremstille et eller flere refleksionspapirer, der omhandlede de aktiviteter, der havde fundet sted siden foregående stop-op-dag. Refleksionspapirerne havde som formål at få projektdeltagerne til at fastholde og formulere deres vurderinger – positive som negative – af de aktiviteter, der havde fundet sted. Hver enkelt deltager foretog ofte forskellige iagttagelser ud fra deres respektive ståsteder og gemytter, og pointen med refleksionsarbejdet var, at projektdeltagerne skulle dele deres viden og iagttagelser med hinanden. Dette blev også en øjenåbner for deltagerne, eftersom det blev tydeligt for alle, at de samme aktiviteter kunne vurderes meget forskelligt. Formålet med at mødes og diskutere refleksionspapirerne var også jævnlige at opnå konsensus omkring projektet og dets udvikling. Uden et sådant konsensusmøde og en forudgående refleksionsproces var der nemlig stor sandsynlighed for, at projektet, efterhånden som det skred frem, ville blive opfattet forskelligt af de enkelte deltagere. Uden fælles fodslag ville projektet miste fremdrift og retning. Mindspotterne blev ikke bedt om at fremstille refleksionspapirer, fordi det blev vurderet, at det ville blive et for omfattende arbejde for dem.

Stop-op-dage

I evalueringsforløbet var der i alt tre stop-op-dage, hvoraf den første allerede er omtalt. Ved stop-op-dagene i november 2007 og maj 2008 deltog foruden Mindkeeperne, projektejeren og projektkonsulenten også Mindspotterne. Den 29. november 2007 havde som formål at udarbejde fælles fortællinger om projektet således, at Mindkeepere

og Mindspottere bedre kunne kommunikere sammen ved hjælp af en fælles sproglig / narrativ referenceramme. Den efterfølgende stop-op-dag havde som formål at "forstyrre" den herskende opfattelse af projektet, som i den mellem-liggende periode var blevet etableret blandt deltagerne som følge af den daglige trummerum. Denne "forstyrrelse" skete med udgangspunkt i spørgsmålet om, hvorvidt projektet var på rette kurs eller om der var grund til justeringer. "Tricket" bestod i, at Mindkeepere og Mindspottere kom til at tale sammen om Mindspot-projektet på en ny og anderledes måde, end dagligdagen tillod.

Den afsluttende evaluering

Den afsluttende evaluering strakte sig over to dage i januar 2009. Der blev foretaget omfattende interview med både Mindkeepere og Mindspottere. Den sidste dag sluttede med en workshop, hvor de seneste og mest omfattende projekter, aktiviteter og produkter blev diskuteret og vurderet. Workshoppen og interviews afslørede, at der var enighed om, at projektet YOUng/ Mindspot havde været en stor succes både, hvad angik proces og opnåede resultater. Denne opfattelse blev også bekræftet af, at projektet fortsætter som en del af bibliotekets driftstilbud.

Idéen med evalueringsprincippet "løbende selvevaluering" er, at projektet justeres hen ad vejen, og at kritik tages alvorligt, fastholdes i erindringen og formuleres eksplicit f.eks. i form af erfaringer og anbefalinger. En kommende artikel vil vurdere evalueringsprojektet (projektet i projektet), og dermed den del, der vedrører den "løbende selvevaluering". Artiklen forventes at blive offentliggjort i 2009 i et dansk eller internationalt BDI-forskningstidsskrift.

Samarbejde med evaluator

Af Louise Overgaard

Den løbende evalueringsmetode har været ny på Hovedbiblioteket, og inden evalueringsformen blev valgt, var der en række forudgående overvejelser. Spørgsmålet var nemlig, om evalueringsformen ville give os tilstrækkeligt og acceptabelt evalueringsmateriale, når projektets slutprodukt ikke blev en evalueringsrapport skrevet alene af en ekstern evaluator. Spørgsmålet var også, om vi kunne håndtere at afsætte løbende tid til refleksioner. Faren var, at det refleksionsarbejde, som gruppen selv skulle stå for, ville blive glemt, fordi den praktiske og travle hverdag ville tage over.

Retrospektivt var disse overvejelser relevante, men nu ved vejs ende oplever projektgruppen at have fået meget ud af den anvendte evaluerings- eller korrektionsproces, selvom det var vigtigt at finde en balancegang mellem, hvor mange refleksionspapirer, der skulle laves og hvornår. Det var vigtigt, at Mindkeeperne havde tid og det mentale overskud til at kunne tænke refleksivt over de spørgsmål, som de blev stillet, for ellers ville der komme standardsvar uden bagvedliggende refleksion. I startfasen var det desuden vigtigt, at der var tid til at tale om, hvordan refleksionerne skulle gribes an, da det også var en læreproces at gøre besvarelserne refleksive – Mindkeeperne lærte sig undervejs at hæve deres projektrefleksioner op på et metaniveau. Evaluator og projektleder diskuterede i perioder, hvilke spørgsmål, der skulle stilles, og i andre perioder var det projektlederen, der stillede de spørgsmål, som hun fandt det nødvendigt at få svar på.

Dette betød, at refleksionspapirerne i YOUng ikke alene blev brugt til at evaluere og korrigere projektets indhold, men de blev også brugt som et ledelsesredskab.

Via refleksionspapirerne var det muligt at skabe et åbent rum for problemer, frustrationer og kontinuerlig feedback mellem projektleder og projektdeltagere.

Arbejdet med løbende stop-op-dage og mellemliggende møder med refleksionspapirer på dagsordenen var et fast element i projektets arbejdsform. Selvom der ofte lød kommentarer som "hvordan skal jeg svare på det?", "jeg laver lige en overspringshandling inden refleksionspapiret", eller "det svarede vi da på for et år siden", så var processen gavnlige, og refleksionsarbejdet kom til at fungere som et pusterum i en travl hverdag. Alle Mindkeepere fremhæver ved projektets afslutning refleksionerne som værdifulde for projektet.

For processens gennemførelse var et godt samarbejde mellem evaluator og projektet essentielt. Navnlig var det vigtigt, at der var en god kommunikation mellem evaluator og projektleder, fordi det i dagligdagen var projektlederens ansvar at tænke refleksioner og spørgsmål ind i projektets program. Gennemførelsen af en sådan løbende evaluering- og korrektionsproces er således afhængig af, at der er tid og overskud i projektgruppen, og at ledelsen kan se pointen i at bruge tid og kræfter på arbejdet. En løbende selvevalueringproces kræver væsentligt mere arbejde fra institutionens side end en eksternt ledet evalueringproces, men til gengæld giver det en mulighed for at justere og kvalificere projektet løbende.

Erfaringer:

- Processen med den løbende evaluering har været god, fordi vi har haft tid til at rette ind og justere undervejs, og fordi der har været afsat tid til at reflektere
- Processen blev både anvendelig for projektet som evaluering- og korrigeringsværktøj og som ledelsesredskab

- Vi havde en evalueringproces, hvor vores målhierarki løbende blev justeret i forhold til, hvor vi ønskede, at projektet skulle bevæge sig hen
- Gruppen bestående af Mindkeepere og projektleder indledte en dybere diskussion af projektets mål og opnåede en konsensus om projektets retning. Denne konsensus bevirkede, at Mindkeeperne og projektlederen var klar til at møde Mindspotterne, og at der ikke opstod forvirring, når Mindspotterne eller andre grupper af unge havde ændringsforslag. Denne konsensus skabte således omstillingsparathed

Anbefalinger:

- Stil åbne spørgsmål i refleksionspapirerne, stil måske det samme spørgsmål på flere måder og stil vigtige spørgsmål med jævne mellemrum
- Overvej grundigt, hvornår der skal stilles spørgsmål og hvilke spørgsmål, der skal stilles
- Hvis der skal arbejdes med en sådan refleksionsmetode, skal der være tid og overskud til det, og projektet skal være af en sådan varighed, at det er muligt at rette ind efter refleksionerne
- Det er vigtigt at skabe et rum for, at både positive og negative refleksioner kan komme frem. Derfor er det f.eks. vigtigt med klare retningslinier for, hvordan papirerne bliver opbevaret eller offentliggjort, samt hvordan man præsenterer sine refleksioner

33 Fra et refleksionspapir skrevet af en af Mindkeeperne efter første stop-op-dag i april 2007.

Publikationsliste

I forbindelse med projektet er der publiceret rapporter, bøger og film:

Aftryk – Unge i Århus

Bogen er lavet af to Mindspottere og otte frivillige unge. Se kapitlet "Biblioteket som producent". Bogen kan downloades på www.mindspot.dk

Brug Hovedet

Pjece til hjælp ved informationssøgning. Pjecen er lavet af projektets Mindkeepere. Se kapitlet "Fokus på information". Pjecen kan downloades fra www.aakb.dk/mindspot

Fremtidens bibliotek – Et idékatalog skabt for Århus Kommunebibliotek af unge århusianere

Idékataloget er udkommet af en workshop, der blev afholdt på Hovedbiblioteket i foråret 2007. Idékataloget kan downloades fra www.aakb.dk/mindspot

How to engage youth

– A best practice report from MEeting YOUth

Rapporten er lavet af projektpartnerne fra projekt MEeting YOUth. Der kan læses mere om projektet på www.aakb.dk/meetingyouth, hvorfra rapporten også kan downloades

Hvad er Mindspot?

En præsentationsfilm lavet af en af Mindspotterne. Filmen kan ses på www.mindspot.dk/hvad-er-mindspot

Hvis du fik fem millioner, hvad ville du så gøre for unge i Århus?

En oversigt over de mange idéer, som unge århusianere fremkom med i sommeren 2008. Listen kan downloades fra www.aakb.dk/mindspot

Hvordan inddrager vi de unge?

Artikel i Danmarks Biblioteker nr. 5 2008, om brugerinddragelse af unge, bl.a. i forbindelse med projektet MEeting YOUth.

Mindspot – Make it your Library

Refleksionsrapport fra Hovedbibliotekets ungdomsprojekt YOUng, som har udviklet tilbuddet Mindspot. Rapporten kan downloades fra www.aakb.dk/mindspot på dansk og engelsk

Mindspot – the Movie – the Library as a Universe!

En afslutningsfilm om Mindspot-tænkningen og en præsentation af Mindspot universet. Filmen kan ses på youtube og www.aakb.dk/mindspot

Månedens Spot

For at sætte fokus på upcoming bands har Mindspot lavet initiativet Månedens Spot, hvor der er skrevet en række artikler, produceret film og taget fotografier af unge bands. Se kapitlet "Biblioteket som producent". Se materialet på www.mindspot.dk/manedens-spot/ og www.myspace.com/mindspotdk

Litteraturliste

Projektguiden – en guide til unge projektmagere i Århus

Bogen er lavet af en række projektmagere fra Århus og er redigeret af to Mindspottere. Se kapitlet ”Hjælp til unge innovatører”. Bogen kan downloades fra www.projektguidenaarhus.dk

REACH OUT! – Inspiration til brugerinddragelse og innovation i kulturens verden

I Kulturministeriets rapport beskrives bl.a. Mindspots brugerinddragelse. Rapporten kan downloades fra www.kum.dk/sw80075.asp

Vejen til bedre kulturtilbud for unge

Reportage fra temadagen Fra rumvæsen til rumskaber – unge som innovationskraft bragt i Danmarks Biblioteker nr. 5 2008.

Projektlinks:

Mindspot: www.mindspot.dk
Mindspots billeder: www.flickr.com/photos/mindspot/
Mindspots film: www.youtube.com/mindspotdk
Mindspots projekthjemmeside: www.aakb.dk/mindspot
Månedens Spot: www.myspace.dk/mindspotdk
Projektguiden: www.projektguidenaarhus.dk
YOUng: www.aakb.dk/young

Inspirationslinks:

Brug Brugerne: www.brugbrugerne.dk
Brugernes Bibliotek: remixbiblioteket.dk/brugernesbibliotek/
Forvandlingsrum: www.aakb.dk/forvandlingsrum
Det Interaktive Børnebibliotek:
www.aakb.dk/detinteraktivebornebibliotek
Hybride Læringsmiljøer: www.aakb.dk/hybride
MEeting YOUth: www.aakb.dk/meetingyouth
Multimediehuset (det kommende Hovedbibliotek i Århus):
www.multimediehuset.dk

Litteratur:

Ad hoc-gruppen ”Biblioteksbetjening af unge” (2004):
Bibliotekerne og de unge – Vil de os og vil vi dem?,
Gentofte Bibliotekerne, Gentofte

de Saint-Exupery, Antoine (1986): *Citadellet*,
Lindhardt og Ringhof, København

Egebo, Kirsten (2006): *Fremtidens bibliotek for de unge – baseret på ungdomsforskning og de unges holdning til bibliotekerne*, Kultur- og Fritidsforvaltningen, København

European Commission (2001):

White Paper: A New Impetus For European Youth,
European Commission, Bruxelles

Europa-kommisionen (December 2005):

Youth takes the floor – Young Europeans' concerns and expectations as to the development of the European Union,
European Commission, Bruxelles

Kulturministeriet (Oktober 2008):

REACH OUT! – Inspiration til brugerinddragelse og innovation i kulturens verden, Kulturministeriet, København

Haarder, Bertel (December 2008): *Videohilsen ved Dansk Ungdoms Fællesråds Delegeret Møde*: www.duf.dk/forside/om_duf/delegeretmoedet/videohilsen_fra_bertel_haarder/

Hebdige, Dick (1988): *Hiding in the Light*,
Routledge, London

Henriksen, Claus Syberg (2006): *Børn bruger biblioteker – Spørgeskemaundersøgelse blandt københavnske børn og unge*, Københavns Kommune, København

Jensen, Vibeke Bye (2002): *Hvad skal vi gøre ved ham?*,
Børn&Unge – fagblad for pædagoger og klubfolk
organiseret i BUPL, København, www.boernogunge.dk/internet/printudgbogu.nsf/0/2062675DE0883536C1256C2A0059C1AD!opendocument

Kofod, Anne (2004): *Bibliotekerne og de unge – vil de os og vil vi dem?*, fra Rapport fra ad hoc gruppen: Biblioteksbetjening af unge, Gentofte Bibliotekerne, Gentofte

Kofod, Anne & Nielsen, Jens Christian (2005): *Det normale ungdomsliv – Hverdagsliv, fællesskab, trivsel og fremtid*, Center for Ungdomsforskning, Learning Lab Denmark, Danmarks Pædagogiske Universitet, København

Kofod, Anne (2006): *Hvad er det, de unge vil have?* Om den nye Roskilde-undersøgelse af unge og biblioteker, Danmarks Biblioteker, Årgang 2006 nr. 6, København

Kofod, Anne & Sørensen, Niels Ulrik (2006): *Unge og biblioteker*, Center for ungdomsforskning for Roskilde Bibliotek, Roskilde

Kofod, Anne (7. marts 2006): *Oplæg om Unge... Trends og Tendenser*, Center for Ungdomsforskning

Kristiansson, Michael René (2007): *Fremtidens bibliotek for de unge? del 2. Scenarier omkring projekt unge*, Københavns Biblioteker, København: www.bibliotek.kk.dk/bibliotekerne/publikationer/scenarierapport_web_300807.pdf

Kristiansson, Michael René & Gaml, Mads (2006): *Strategisk refleksiv konversation: En strategi for udvikling af formidlingskompetencer på folkebibliotekerne*. Dansk Biblioteksforskning, Årgang 2006 nr. 2, København

Madsen, Christian Østergaard & Stald, Gitte (2005): *Mobile medier – mobile unge – formidlingsrapport 02/05*, Københavns Universitet, København

Pedersen, Thorkild Holm (2006): *Biblioteket som demokratisk torv*, DBCAvisen, 03 efterår 2006, Dansk BiblioteksCenter, Ballerup

Pless, Mette & Katzenelson, Noemi (2005): *Niende klasse og hvad så? En midtvejsrapport om unges uddannelsesvalg og overgang fra grundskole til ungdomsuddannelse og arbejde*, Center for Ungdomsforskning, København

Putnam, Robert (2000): *Bowling Alone*, Simon & Schuster, New York

Putnam, Robert (2003): *Better Together*, Simon & Schuster, New York

Roed, Tove (2006): *Børn bruger Biblioteker – hvordan og hvornår – Rapport over interview med københavnske børn og unge*, Københavns Kommune, København

Sløk, Johannes & Holm, Keld (1995): *Begrebsforvirring*, Centrum, Danmark

Søgaard, Mads: *Mock-ups*, Interaction-Design.org. Hentet 16.01.09 på: www.interaction-design.org/encyclopedia/mock-ups.html

International inspiration som projektet har kontakt til:

Bibliotek 10, Helsinki, Finland
Deichmanske Bibliotek, Oslo, Norge
Dieselverkstaden, Sickla, Sverige
Kulturhuset Stockholm, Lava og Serieteket, Stockholm, Sverige
Medien@age, Dresden, Tyskland
Punkt Medis, Stockholm, Sverige
Sutton Library, London, England
The Warsaw Public Library of the Ursynów District, Warszawa, Polen

Mindspot Make it your Library. Refleksionsrapport fra udviklingsprojektet YOUng. Borgerervice og Biblioteker. Hovedbiblioteket, Århus

MINDSPOT